

Svećenik - znak osporavan

Paradžik, Petar

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:011010>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**



Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)



UNIVERSITY OF SPLIT



SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
FILOZOFSKO – TEOLOŠKI STUDIJ

PETAR PARADŽIK

SVEĆENIK – ZNAK OSPORAVAN

Diplomski rad

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
FILOZOFSKO – TEOLOŠKI STUDIJ

DIPLOMSKI RAD
SVEĆENIK – ZNAK OSPORAVAN

Petar Paradžik

Mentor: prof. dr. sc. Mladen Parlov

Split, 2022.

SADRŽAJ

Uvod	4
1. Kriza identiteta	8
1.1. "Trn u oku"	10
2. Identitet svećenika	12
2.1. Isus Krist - svećenik	12
2.2. Svećenik – Kristov službenik	14
2.3. Svećenik i Crkva	17
2.4. Poziv – Božji dar	19
2.5. Celibat	22
2.5.1. Celibat – govor svećeniku	23
2.5.2. Celibat – govor pastoralu	25
2.5.3. Celibat – govor Crkvi	26
2.6. Svećenik – muškarac	27
2.7. Marija – majka svećenikâ	29
3. Svećenik u svjetlu liturgije ređenja	32
3.1. Izbor pristupnikâ	32
3.2. Homilija	33
3.3. Obećanje izabranikâ	33
3.4. Litanijska prošnja	33
3.5. Polaganje ruku i molitva ređenja	34
3.6. Oblačenje	34
3.7. Mazanje ruku	35
3.8. Predavanje kruha i vina	36

3.9. Cjelov mira	36
Zaključak	37
Bibliografija	39

Sažetak

Svećeništvo je poseban način života, teško shvatljiv, a u svojoj biti uvijek ostaje nepronicljiv, neiscrpan u potpunosti. Razmatrajući o njemu, nalazimo se u čudnom položaju, pred velikim otajstvom jer to o čemu razmatramo nije djelo ljudskog uma ili volje, već djelo Isusa Krista, Boga koji je postao čovjekom. Njegov način života treba biti vidljiv u onima koji mu se u potpunosti predaju u pozivu svećeništva. Kada pokušavamo uvidjeti bitne odrednice svećeničkog identiteta, potrebno je zagledati se u jedinog Svećenika. Danas je problem što više pokušavamo svećenika prilagoditi našim željama pa mu neke stvari oduzimamo ili pridodajemo ovisno o iskustvu susreta s drugim svećenicima, koji ujedno ostaju grješni ljudi. Ovaj rad je nastao u želji da se temeljne odrednice svećeničkog identiteta, koje su danas ugrožene, pogledaju u izvornoj vrijednosti i smislu koji nam dolaze od Utemeljitelja svećeništva.

Ključne riječi: Isus Krist, Crkva, svećeništvo, poziv, dar, celibat

Uvod

Isus Krist, Bog koji je postao čovjek, došao je na svijet kako bi grešnog čovjeka uzdigao i učinio ga dionikom božanske naravi. Kao savršena slika čovjeka kakvoga je Bog zamišljao od početka, postao je nama sličan u svemu osim u grijehu, jer grijeh nije ono što pripada Božjoj slici čovjeka. Živeći na zemlji među ljudima bio je i ostao primjer kako trebamo živjeti, ali i još više, postao je Put kojim trebamo ići kako bismo dospjeli tamo kamo nas Bog želi, a to je vječno blaženstvo. Svojim poučavanjem i životom, u sebi je objavio pravu istinu o čovjeku, tko je, zašto je stvoren i kamo ide te je tako sebe očitovao kao Istinu. Vršeci volju svog Oca, što je najkraći opis njegova života, položio je svoj život za svakoga od nas i tako postao prinos Bogu za naše grijeh. Otac je tu njegovu žrtvu primio uskrisivši ga od mrtvih te ga je tako potvrdio kao Spasitelja svijeta. Svojim otkupljenjem Isus se očituje kao Život koji je naša nutarnja snaga za postizanje vječnog blaženstva. Bez njega, čovjeku ostaje nemoguć pristup Bogu. Otac u nama gleda sliku na koju smo stvoreni, tj. svoga Sina. Što se više u nama očituje Isusov život, što se više suobličujemo njemu, to se više u nama ostvaruje Božji plan s nama. Znajući da će uzići Ocu, nije htio ostaviti svoje učenike same, nego im je obećao svoju trajnu prisutnost. Slanjem Duha Svetoga ustanovio je Crkvu koja će njegovo djelo spasenja očitovati do konca vremena. Kao njegovo tijelo, Crkva posreduje one milosti koje nam je Isus svojim djelom otkupljenja zaslužio. On je Crkvu obdario sakramentima, posebnim sredstvima koji na izvanredan način udjeljuju plodove njegove muke, smrti i uskrsnuća. Krštenjem bivamo

uronjeni u njegovu smrt kako bismo s njime zajedno uskrsnuli, po njemu nam se daruje božanski život. Potvrdom prihvaćamo vjeru kao životni stav, opredjeljenje kako bismo mogli svjedočiti Krista koji je Radosna vijest. Euharistija nam daruje snagu, hrani nas za ovo svjedočenje, kako svakog pojedinca tako i cijelu Crkvu. Budući da smo slabi i da u borbi ovoga života često padamo, Isus nam je darovao sakrament pomirenja da se pomirimo s Bogom i bližnjima te da možemo započeti uvijek iznova. Bolesničko pomazanje nas jača u trenucima bolesti pridružujući nas Kristovim patnjama kako bismo se još više suobličili njemu, a tako naša patnja biva spasonosna za čitavu Crkvu. Sakramentom ženidbe muškarac i žena postaju jedno tijelo očitujući tako otajstvo Krista i Crkve, a svojom otvorenošću životu pridružuju se Božjem djelu stvaranja i spasenja. Pojedini muškarci bivaju pozvani da se na poseban način suobličie Kristu te se tako stave na raspolaganje svim ljudima za njihovo spasenje. Oni bivaju obdareni sakramentom svetoga reda. Krist u njima očituje svoju želju da na poseban način, uosobljen način bude prisutan među ljudima. Oni koji prime sakrament svetog reda za svećeništvo (u ovom radu želim govoriti o tom drugom stupnju svetog reda) bivaju pozvani da se odreknu samih sebe, da se što više umanjuju kako bi se Krist mogao očitovati u njihovim životima, kako bi Krist mogao rasti i tako, preko njih, doći do drugih ljudi. Danas je svećeništvo, kao i kroz povijest, izvrnuto odbacivanju i napadima od strane svijeta, od ljudi koji na takav način samo očituju da ne prihvaćaju Boga. Ipak, više od ovoga svećeništvo biva uništavano iznutra, od onih koji žive svećeništvo na krivi način, a onda možemo reći da ga uopće ne žive. Zbog toga brojni vjernici bivaju sablažnjeni, zbunjeni te često puta dovedeni u opasnost da se odvoje od Crkve. Kriza svećeništva može doći samo iznutra, krivim načinom življenja, a uzrok tome je njegovo krivo razumijevanje od onih koji su obilježeni pečatom svetog reda i od onih koji se pripremaju na taj poziv. Vrlo je bitno da se ovim potonjima od samih početaka pripreme osvjetljava otajstvo ministerijalnog svećeništva, njegov identitet i poziv na koji je pozvan, a još više da se takvi obrisi počnu ucrtavati u njihova srca i da se očituju u njihovom ponašanju.

Ne mogu reći da sam svjestan otajstva o kojem govorim, ali svjestan sam da je ovo o čemu pišem veliko otajstvo koje je našem razumu neshvatljivo ako nam ne dođe svjetlo odozgor te svjestan velikih prijepora kojima je svećeništvo izloženo, želim na početku zazvati u pomoć „majku Svećenika i majku svećenikâ“¹. Ovaj rad, pripremajući se sâm primiti sakrament svetog reda prezbiterata, želim posvetiti po njezinim rukama i od njezinog bezgrešnog srca očekujem pomoć da bude na dublje razumijevanje i pročišćenje slike svećeništva njezina Sina. Zato

¹ Usp. Ivan Pavao II. *Pastores dabo vobis*. Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama (25. III. 1992.), Zagreb, 1995, br. 82 (dalje PDV).

započinjem molitvom kojom je sv. papa Ivan Pavao II. zaključio svoju apostolsku pobudnicu „Pastores dabo vobis“.

Marijo,

Majko Isusa Krista i Majko svećenikâ,
primi ovaj naslov što ti ga pridajemo
da bismo proslavili tvoje majčinstvo
i kod tebe razmatrali o svećeništvu
tvoga Sina i tvojih sinova,
Sveta Bogorodice.

Majko Kristova,
po pomazanju Duha Svetoga
darovala si ljudsko tijelo Mesiji Svećeniku
za spas siromahâ i onih koji su srca
slomljena;
čuvaj svećenike u svom srcu i u Crkvi,
Majko Spasiteljeva.

Majko vjere,
pratila si u hram Sina Čovječjega,
koji je ispunjenje obećanjâ danih Ocima,
zbog slave njegove;
prikaži Ocu svećenike Svoga Sina,
Škrinjo zavjetna.

Majko Crkve,
među učenicima si,
u dvorani Posljednje večere, molila Duha
za novi Narod i njegove Pastire;
izmoli prezbiterском redu
puninu darovâ,
Kraljice apostolâ.
Majko Isusa Krista,
bila si uza nj u početku njegova života
i njegova poslanja,
tražila si ga usred mnoštvu kao Učitelja,
bila si uza nj kad je bio uzdignut sa zemlje,
i kad je prinio sebe za jedincatu i vječnu
žrtvu,
a uza te Ivan, sin tebi predan;
prihvati one koji su od početka pozvani,
štiti njihov rast,
prati život i službu
sinova svojih,
Majko svećenikâ.
Amen!

1. KRIZA IDENTITETA

Svećeništvo svoj uzor pronalazi u Isusu Kristu, njegovom životu, načinu odnošenja prema ljudima koji su mu dolazili, njegovom odnosu s Ocem, a svoje ustanovljenje dobiva na Posljednjoj večeri. Ono što je živio cijeloga života, u tom trenutku dolazi do vrhunca, a očituje se u potpunoj poslušnosti volji Očevoj i ljubavi prema svakom čovjeku. U posljednjim trenucima svoga života ostavlja nam primjer kako ga trebamo nasljedovati, što nam je činiti, ali i način na koji to činiti: s ljubavlju koja osvaja poniznošću. Ono što je govorio, sutradan je potvrdio u svojoj muc i smrti na križu. Primjer svoga ljubljenog Zaručnika Crkva neprestano stavlja pred oči vjernika, a napose pred one koji Krista žele slijediti izbliza posvećujući mu se potpuno. Kako onda, tako i danas, Krist raspeti stoji kao mjerilo i način života kojeg trebaju usvajati svećenici. To nije jednostavan zadatak, ne samo stoga što pred nama stoji Bog, nego i zbog toga što svako vrijeme, pa tako i današnje, nosi sa sobom promjene koje iziskuju drugačiji način djelovanja. Na Drugom vatikanskom saboru, Crkva je uočila velike promjene u društvu, te poziva svoje vjernike na drugačiji pristup. Nekada temeljna okosnica društva i nositelj kulturnog i civilizacijskog napretka, Crkva, danas se nalazi pred svijetom koji je zanemaruje, čak i odbacuje smatrajući se sposobnim zadovoljiti čovjeka i ostvariti ga bez Boga. Zaokupljen svojim postignućima i velikim napretkom koji je postigao u posljednjim desetljećima, čovjek se zatvara u sebe, okreće se svojim sposobnostima. Sebe drži jedinim mjerilom svega i nastoji sam svojim silama postići zadovoljstvo i ostvariti vlastiti smisao. Crkva, ne želeći ostati zatvorena u svojim granicama te potaknuta pozivom svoga Otkupitelja, želi prići takvom čovjeku. Želi mu ponuditi spasenje jer je svjesna da se čovjek ne može spasiti sâm i da mu je potrebna pomoć Božja. Od trenutka kada je pao u grijeh, čovjek u svojoj naravi biva ranjen te mu kao takvom nije moguće izbaviti se iz grijeha i postići vječnu radost. Potrebna mu je pomoć Drugoga. Spasenjem koje donosi na svijet, Krist sebi prisvaja vjernike, a onda preko njih želi nastaviti svoje djelo kako bi i drugi bili dionici spasenja. Ovdje svoje mjesto pronalaze svi vjernici koji su snagom sakramenta krštenja ucijepljeni u Krista te tvore opće svećeništvo. Crkva, koja je Mistično Tijelo Kristovo, želi preko svakog svoga člana vršiti svoje poslanje prema različitim službama i zadaćama koji svatko ima kao poseban i nezamjenjivi ud. Svećenici, kao ministerijalno svećeništvo, tu pronalaze svoje posebno poslanje kao oni koji trebaju na osobit način donositi Krista te pomoći u ostvarenju općeg svećeništva (usp. KKC 1547). Svećenici svoje poslanje mogu gledati kao određenu funkciju ili zadatak, a tada nastaje problem. Ono što bi trebao biti nosivi element njihova života, postaje samo jedan od privjesaka

njihovog života ili dio dana kada su "na radnom zadatku", a poslije toga imaju svoj život. Drugi problem se javlja kada, gledajući sebe kao onoga koji treba biti drugima na raspolaganju, koji treba biti u službi ostvarenja poziva drugih te uočavajući kako se u Crkvi sve više i više otvaraju vrata za vjernika laike u obavljanju službi, koje su dosad obavljali isključivo svećenici, svećenik se može zapitati koja je njegova svrha. Ako se sve više i više traže prostori gdje bi se zadaće povjerene svećeniku dale u ruke vjernicima laicima u svrhu ispunjenja njihovog općeg svećeništva, svećenik si postavlja pitanje koji je smisao njegovog ređenja, što znači njegovo posvećenje i koja je razlika između njegovog svećeništva, koje zahtijeva radikalna način života, i općeg svećeništva. Pozitivan nauk i namjera Drugog vatikanskog koncila tako mogu dobiti krivo usmjerenje, svodeći svećenika na čistu funkciju. Ne gleda se njegova nutrina, već ono što on izvanjski čini, koliko doprinosi ostvarenju poslanja vjernika laika. Zajednica se može dovesti u opasnost da sama odlučuje koga želi imati za svećenika, dapače, da sama odlučuje tko će biti, a tko ne će biti svećenik. „Stoga neki [poslijekoncilski autori] ne priznaju nikakvu "ontološku" Kristovu prisutnost u službeniku, odbacuju ideju "posvećenja", a biljeg/karakter svetoga reda, ako ga i dopuštaju, tumače ga u čisto funkcionalnom smislu. Svećeničko ređenje nije posvećenje odozgor nego dodjeljivanje službe odozdo.“² Ovako se temeljna dimenzija svećenika zanemaruje, tj. biljeg kojim se suobličuje Kristu te njega uprisutnjuje u zajednici. Identitet, iz kojeg izvire njegovo poslanje i u odnosu na koje sve njegovo djelovanje treba biti mjereno i prosuđivano, zanemaren je upravo zbog poslanja. U prvi plan se stavlja djelovanje, zauzetost za brojna područja, plodovi koji bi trebali dozrijevati, a Isus upozorava: „Ili uzmite: dobro stablo i plod mu je dobar. Ili uzmite: trulo stablo i plod mu je truo. Ta po plodu se stablo poznaje. (...) Dobar čovjek iz riznice dobre vadi dobro, a zao čovjek iz riznice zle vadi zlo“ (Mt 12,33. 35). Budući da se kriza svećeništva očituje na licu Crkve te da je, obratno, kriza svećeništva ujedno kriza Crkve, ono što se kaže za Crkvu može se reći i za svećenike: „Što ću dati gladnima oko sebe ako ne kruha; ali, odakle ću ga uzeti ako mi ne bude pružen? Kako će Crkva ići prema van ako više nema što pružiti iznutra? Ili je možda nesigurnost u vlastiti identitet tjera da iziđe iz sebe jer više nema iskustva u onomu što je njezina najdublja bit? Ova bit nije ona sama – Crkva ne može promišljati samu sebe – nego Krista, svoju glavu i svoju dušu, po kojoj trojedini Bog u njoj prebiva.“³

Danas se mogu čuti brojne pohvale svećenicima zato što su uspješni u različitim graditeljskim pothvatima, u zauzetostima na socijalnom području i pomaganju, možda zbog toga što, prema

² Mladen Parlov, *Svećenik: od Krista Crkvi darovan*, Crkva u svijetu, Split, 2015., str. 13-14.

³ Hans Urs von Balthasar, *Svećenička duhovnost*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010., str. 62.

nekima, podupiru ispravne političke opcije, ili su čak i izravno uključeni u političko djelovanje, zbog rječitih i dobro izgovorenih propovijedi. Kada smo čuli pohvalu svećeniku izraženu na slijedeći način: „Hvala vam što sam u vama mogao susresti Krista.“ Kao da se Krista ne može pronaći u osobi svećenika, a on pak postaje stručnjak u svemu, samo ne u onome što bi trebao biti: stručnjak za uspostaviti odnos između Boga i čovjeka.⁴ Slika svećenika koji se nalazi „unutar zajednice“ i koji se nastoji posve uvući u mentalitet svijeta nije dostatna da opiše lik svećenika. Svećenika je potrebno vratiti njemu samome, odnosno onome koji se nalazi u njemu, onome čiji je postao službenik po polaganju ruku, Kristu Gospodinu. Svećenik koji se u potpunosti nalazi unutar zajednice, a nije svjestan svog identiteta, koji trči na sve strane kako bi ispunio što više zadataka, ne može drugima donijeti Krista jer se njegov život pretvara u preuzetni aktivizam, a ne u sebedarnu ljubav.

1.1. "Trn u oku"

Svećeništvo je danas osporavano od svijeta. To ne čudi budući da svijet odbacuje Boga, sve ono što nadilazi ovaj svijet, što nije podložno čovjekovim mjerenjima i iskustvu. Kako bi onda svijet prihvaćao onoga koji napušta sve, kako bi cijeloga sebe stavio na raspolaganje onomu koji je svijetu nedohvatljiv i stran. Mnogo veći problem za svećeništvo dolazi iznutra, iz samih redova svećenika te iz same Crkve, odakle svećenik očekuje podršku u svome pozivu. Svećenici bivaju potreseni vijestima o skandalima koji čine njihova braća po sakramentu svetog reda, a i zahtjevima koji mogu u potpunosti dovesti u pitanje njihovu radikalnost u predanju. Unutar Crkve se čuju glasovi, a nažalost sve ih je više, koji žele ukinuti celibat ili ga pak staviti na slobodnu volju pojedinca. Čuje se zahtjevi za ređenjem oženjenih muškaraca koji se pokušavaju opravdati sve većim nedostatkom svećeničkih zvanja. Ne nedostaju ni zahtjevi kojima se traži dopuštenje ređenje ženâ jer se smatra da bi se time izjednačilo dostojanstvo žena s dostojanstvom muškaraca. Možemo vidjeti kako se samo jednim činom uspije obezvrijediti više stvari, ukaljati bit svećeničkog identiteta, a time i poljuljati svećeništvo onih koji ga se trude živjeti na čist i potpun način. Uzmimo zahtjev za ređenjem oženjenih muškaraca. Vjernici žele, a pod takvu napast pada i Crkva, odrediti pojedince muškarce za ređenje budući da ih u njihovim krajevima nedostaje. Prvi problem koji se javlja je pitanje poziva. Ovim činom Crkva se stavlja na mjesto Boga koji jedini može pozivati muškarce na svećenički put. Drugi problem je problem celibata kojim se svećenik na izričit način potpuno posvećuje Bogu i stavlja na

⁴ Usp. Robert Sarah i Benedikt XVI., *Iz dubine naših srca*, Verbum, Split, 2020., str. 106.

raspolaganje svim ljudima. U takvom odnosu svećenika koji bi bio oženjen, možemo se zapitati koji je položaj njegove žene, kako ona može ispuniti svoj poziv žene. Ovakvo življenje svećeništva, vidimo, narušava ne samo njegov identitet nego i sliku braka koji u sebi nosi zahtjev za potpunim predanjem ženidbenom supružniku.

2. IDENTITET SVEĆENIKA

Isus Krist, Bog koji je postao čovjekom, nalazi se u temelju svećenikova identiteta. Želimo li dublje prodrijeti u lik svećenika, moramo se dublje zagledati u Krista. Upravo zbog toga nikada nećemo do kraja shvatiti svu dubinu ovog poziva. Čovjek, slab i krhak, postaje sredstvo posredovanja brojnih milosti, postaje osobom koja sjedinjuje nebo sa zemljom, dopušta Bogu da preko njega djeluje i danas na izravan način, iako često puta neprimjetan. Želimo li danas, ili u bilo koje vrijeme, odgovoriti na razna pitanja koja nam se postavljaju o biti svećenika, o njegovom poslanju, o načinu njegova života te smislenosti njegove, što je svijetu nerazumljivo, odgovor ćemo pronaći samo na jedan način: vratiti se Kristu. Potrebno je uprijeti pogled u njega, pogledati njegov način života, kako se odnosio prema ljudima, kako je živio svoj odnos prema Bogu. Budući da je „Krist u sebi ponudio konačni lik prezbitera“,⁵ ovo poglavlje želim započeti upravo njime koji utemeljuje novozavjetni lik svećenika.

2.1. Isus Krist – svećenik

Starozavjetno svećeništvo svoje ispunjenje pronalazi u Isusu. Svećenici staroga zavjeta vršili su bogoslužje na način prinošenja nečega svoga ili od naroda, dok Krist ne prinosi "nešto", već prinosi "nekoga", tj. samoga sebe. Obredi koji su bili propisani sada su nadiđeni jer bogoslužje dobiva novu dimenziju. Bogoslužje, koje treba očitovati odnos prema Bogu, kroz Stari zavjet doživjelo je formalizaciju, odrađivanje obreda na propisan način bez da se život ljudi mijenjao. Štoviše, često je život odudarao od onoga što bogoslužje označava, na što su proroci stalno upozoravali Izraela. Isus, dolazeći na svijet, želi uspostaviti pravi odnos s Bogom. Taj odnos se ne temelji na pukom formalizmu, činjenju unaprijed propisanih djela, već u potpunom predanju Bogu kojeg Isus očituje kao Oca. Prema Ocu se ne odnosi kao prema nekom strancu ili prema nekom dužnosniku prema kojem ćemo odraditi svoje dužnosti kako bismo bili u miru. Odnos prema Ocu pretpostavlja temeljno povjerenje da je Otac dobar, da sve što radi radi isključivo samo radi našeg najvećeg dobra. Ovdje nije potrebno ništa iznuditi, zaslužiti, jer nas Otac u darivanju pretječe. Stav predanja je okosnica cijelog Isusovog života tako da u prvom planu više nije ono što Isus čini, već ono što Otac traži i što je njegova volja. To jasno izriče poslanica Hebrejima aludirajući na Ps 40: „Zato On ulazeći u svijet veli: Žrtva i prinos ne mile ti se, nego si mi tijelo pripravio; paljenice i okajnice ne sviđaju ti se. Tada rekoh >> Evo dolazim!<< U svitku knjige piše za mene: >> Vršiti, Bože, volju tvoju!<<“ (Heb 10,5-7). Ovo je temelj na

⁵ PDV, br. 5.

kojem današnji svećenici trebaju graditi svoj život: potpunom predanju Božjoj volji i prepustiti se njegovoj providnosti. Isus je svjestan da ono što on propovijeda i čini nije njegovo, već Očevo (usp. Iv 14,24). Nije bitan on, već onaj u čije ime on čini silna znamenja i čiju riječ naviješta. Sam je to jasno rekao: „Zaista, zaista, kažem vam: Sin ne može sam od sebe činiti ništa, doli što vidi da čini Otac; što on čini, to jednako i Sin čini.“ (Iv 5,19). Vrhunac njegova poslanja očitovan je u događajima Velikog četvrtka i Velikog petka. Muka i smrt nemaju vrijednost same po sebi. Gledajući naoko, Isusova smrt bi nam se mogla činiti kao splet povijesnih okolnosti u ionako uzavrelom društvu, ili samo kao urota protiv Isusa koje je bio uhvaćen nespreman. Isus zna da je njegov život u njegovim rukama i zato kaže: „Nitko mi ga ne oduzima, nego ja ga sam od sebe polažem. Vlast imam položiti ga, vlast imam opet uzeti ga. Tu zapovijed primih od Oca“ (Iv 10,18). Njegova muka i smrt su zapravo kulminacija cijelog njegovog života življenog u poslušnosti i predanosti Ocu te ljubavi prema ljudima. Gorka muka dobiva vrijednost ne po pretrpljenim bolima, nego upravo zbog svjesne Isusove odluke da ju podnese iz poslušnosti prema Ocu te za spasenje svakog čovjeka. Ovdje nam se kao nigdje drugdje očituje Isusova ljubav i spremnost da za spasenje čovjeka ide do kraja, da ne postoji granica koja bi mogla omeđiti njegovu ljubav prema Ocu. „Kristovo lišavanje sve do Križa nije tek stvar poslušnosti i poniznosti. To je čin gubljenja samoga sebe iz ljubavi po kojoj se Sin posve predaje Ocu i čovječanstvu: to je temelj Kristova svećeništva.“⁶ Taj čin potpunog predanja, kao žrtva koju Isus prikazuje, biva primljena od Oca, a svjedočanstvo tome je Isusovo uskrsnuće. Otac nije dopustio da Isus ostane u grobu, već ga je uskrisio na novi život te tako očitovao da mu je Isusov prinos bio dragocjen. Ovdje se nalazi temelj novozavjetnog svećeništva. Budući da žrtve Staroga zavjeta nisu mogle odnijeti grijeha te nisu mogle ostvariti čovjekovo spasenje, znak tome je da su se žrtve neprestano morale ponavljati, Isusova žrtva, jednom zasvagda učinjena, ostvarila je čovjekovo spasenje te zadobila otkupljenje (usp. Heb 10,1-3). Poslanica Hebrejima kaže: „Premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja – proglašen od Boga Velikim svećenikom po redu Melkisedekovu“ (5,8-10), a malo kasnije: „A on, jer ostaje dovijeka, ima neprolazne svećeništvo. Zato i može do kraja spasavati one koje po njemu pristupaju k Bogu – uvijek živ Da se za njih zauzima“ (7,24-25).

Danas kada se ređenici rede za prezbitere, bivaju posvećeni izvanjskim obredom, a sama posveta se događa polaganjem ruku i molitvom ređenja. Ono što se događa biva označeno popratnim znacima oblačenjem misnog ruha, pomazivanjem ulju ruku ređenika te predavanjem

⁶ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 64.

plitice s kruhom i kaleža s vinom i vodom. Isusovo posvećenje događa se na drugačiji način. Ono se ne događa na obredni način, već upravo kroz muku i smrt gdje se on posve prinosi Bogu za posvećenje ljudi (usp. Iv 17,19), a posvećenje njegove ljudske naravi dovršava se u uskrsnuću. Budući da je njegova žrtva prihvaćena, sada kod Oca vrši za nas ulogu svećenika koji nas zagovara i moli pred licem Očevim, kao što kaže poslanica Hebrejima: „Svaki veliki svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh“ (5,1). To može činiti na savršen način jer je iskusio našu ljudsku narav i poznate su mu naše boli i poteškoće. Njegovo svećeništvo je neprolaznog karaktera (usp. Heb 7,24) budući da je živ i danas, na stvaran način. Izraz "neprolazno" trebamo razumjeti kao ono koje traje dovijeka. Ne traži nikakvih nadopuna ili zamjena. Isus je jedini svećenik jer je jedino njegova žrtva prava i savršena, jednom zasvagda prinesena, žrtva kakvu Otac traži. Svećenika možemo razumjeti kao posrednika između Boga i ljudi, kao onoga koji je "pontifex" (onaj koji gradi most) između dvije obale. To znači da mora dodirivati obje obale, a Isusu to omogućava njego pravo božanstvo i pravo čovještvo. Isusovo posredništvo očituje se u današnjem svećeništvu. Dobro razumijevajući Isusa kao svećenika pomaže nam bolje razumjeti današnjeg svećenika. Svećenik nije svećenik po sebi, jer je Krist jedini svećenik kojemu ne treba zamjena. On je svećenik na sakramentalan način, tj. po snazi koju dobiva primanjem sakramenta svetog reda. Sakrament je po sebi dvostruka stvarnost: ima vidljivu i nevidljivu dimenziju. Preko vidljive stvarnosti očituje nam se nevidljiva stvarnost s kojom dolazimo u dodir preko materijalnog. Tako je i sa svećenicima danas. Budući da je Krist uznesen u slavu i našim očima nevidljiv, ostavio je svećenike koji će biti njegova vidljiva slika te nam preko njih biva omogućen susret s jedinim svećenikom.

2.2. Svećenik – Kristov službenik

Govor o Kristovu svećeništvu prelijeva su u govor o svećenicima koje on poziva da nastave njegovu službu, njegovo djelo spasenja. Bog je bio svjestan da ga čovjek ne može spoznati sam po sebi te je stoga odlučio progovoriti čovjeku, kako kroz Stari zavjet, a na poseban način i u punini u Isusu Kristu. On je objavitelj Oca te pokazuje Očevu ljubav prema svakom čovjeku. Znajući da mu je prijeći s ovoga svijeta, Isus je ustanovio sakrament svetoga reda kako bi na prezentan način pokazao svoju prisutnost kroz svako vrijeme, na poseban način preko svećenikovih ruku u Presvetoj Euharistiji. Svojim učenicima daje poslanje da naviještaju Radosnu vijest, a ona nije ništa drugo doli on sâm. Poslanje sa sobom uključuje osobno iskustvo susreta s Kristom te svjedočenje o njegovom zahvatu u osobnom životu. Učenike Isus prvotno poziva da žive zajedno s njime (usp. Mk 3,14), da borave u njegovom društvu učeći od njega

kako živjeti Kraljevstvo koje dolazi s njime. Naučava ih novome nauku, koji nije od ovoga svijeta, kako bi ih tako osvjedočene i poučene poslao po svem svijetu.⁷ Djela apostolska nam svjedoče: „Jedan dakle od ovih ljudi što bijahu s nama za sve vrijeme što je među nama živio Gospodin Isus – počevši od krštenja Ivanova pa sve do dana kada bi uzet od nas – treba da bude svjedokom njegova uskrsnuća“ (1,21-22). Zanimljivo, uz uvjet da onaj koji će ući u zbor apostola treba biti onaj koji je boravio s Isusom, napominje se jedna važna stvar. Izabrani treba biti svjedokom Kristova uskrsnuća. Zastanimo malo na ovome. Učenici bivaju iznenađeni Isusovim svršetkom života. Očekivali su nešto veliko, a Isus završava sramotnom smrću na križu, a oni se razbježuše. Skrivajući se u strahu da ne bi završili kao njihov Učitelj, ponovno bivaju suočeni s nečim nenadanim, ovog puta pozitivnom viješću. Onaj koji bi trebao biti u grobu više nije tamo. On je živ. Dugo im je trebalo da shvate što znači ta novost, da život, kakvog su ga do tada smatrali, ne završava smrću, već ima svoj nastavak. Susrećući Živoga, otvara im se novo obzorje te će sami postati svjedocima onoga “što su čuli, što su očima vidjeli, što su razmotrili i što su ruke njihove opipale” (1 Iv 1,1). Obdareni snagom Duha nastavljaju Kristovo djelo otkupljenja, tj. plodove Kristova djela sada siju dalje po svijetu kako bi se ono ostvarilo u svakom čovjeku. Svojim su životom očitovali da onaj, u čije ime navješćaju i djeluju, i dalje živi, iako na drugačiji način, ali ne manje djelotvorno. Zahtjev iz Djela apostolskih ostaje važeći kroz svo vrijeme, sve do dan danas. Oni koji žele ući u dinamiku Isusovog djela, koji ga žele nasljedovati iz bližega po sakramentalnom sjedinjenju, trebaju biti svjedokom njegova uskrsnuća, tj. Isusa koji je živ. On se treba očitovati u životu svakog svećenika. „Prezbiter je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika.“⁸ Njegova poslušnost i vjernost Ocu te sebedarje za spasenje drugih trebaju biti lako uočljivima u posvećenim službenicima. Budući da su učenici pozvani svjedočiti za Isusa kao što je on svjedočio za Oca, ono što je ustvrdio za sebe, da bez Oca ne može učiniti ništa (usp. Iv 5,19), sada potvrđuje i za učenike: „Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa“ (Iv 15,5). Jasno daje do znanja da je njegovo poslanje jedno, tj. da ono što je on govorio i činio, to je prenio u potpunosti na svoje učenike. Štoviše, ne radi se samo o poslanju, već o povezivanju poslanja s osobnim identitetom, o usklađivanju službe koja učenicima biva povjerena s onim što oni uistinu postaju. „Isus tako uspostavlja blisku vezu između službe povjerene apostolima i svojega vlastitog poslanja: “Tko vas prima, mene prima, a tko prima mene, prima onoga koji je mene poslao” (Mt 10,40); “Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire onoga koji mene poslao”“ (Lk 10,16).⁹

⁷ Usp. PDV, br. 14.

⁸ Usp. PDV, br. 12.

⁹ PDV, br. 14.

Pokušat ću malo izravnije pokazati ovo rečeno, Isusovu nakanu da se poistovjeti sa svojim učenicima. Poslušajmo riječi iz evanđelja po Marku: „Dozva dvanaestoricu te ih poče slati dva po dva dajući im vlast nad nečistim dusima. I zapovijedi im da na put ne nose ništa osim štapa: ni kruha, ni torbe, ni novaca o pojasu, nego da nose samo sandale i da ne oblače dviju haljina. I govoraše im: >>Kad uđete gdje u kuću, u njoj ostanite dok ne odete odande. Ako vas gdje ne prime te vas ne poslušaju, iziđite odande i otresite prah ispod svojih nogu njima za svjedočanstvo.<< Otišavši, propovijedali su obraćenje, izgonili mnoge zloduhe i mnoge su nemoćnike mazali uljem i oni su ozdravljali. (...) Uto se apostoli skupe oko Isusa i izvijeste ga o svemu što su što su činili i naučavali. I reče im: 'Hajdete i vi u osamu na samotno mjesto, i otpočinite malo'. Jer mnogo je svijeta dolazilo i odlazilo pa nisu imali kada ni jesti. Otploviše dakle lađom na samotno mjesto, u osamu“ (6,7-13. 30-32). Mnogo se toga ovdje može izvući kao poruku: Isus ih šalje po dvojicu, a ne kao pojedince jer želi da se u njihovom zajedništvu i međusobnom ophođenju očituje ljubav i novost života; zapovijeda im da sa sobom ne nose ništa, tj. da ne budu dvolični, da ne stavljaju svoju sigurnost u materijalne stvari dok svjedoče Isusa, već da se potpuno predaju njemu; da se ne opterećuju s time kako će ih ljudi prihvatiti, već da budu slobodni za navještaj Kraljevstva nebeskog; u dvjema haljinama možemo prepoznati dvostruki život koji Isus želi da odbace, tj. da gdje god bili žive onako kako to on od njih traži, a ne da se dodvoravaju ljudima. Ipak, ono na što želim svratiti pozornost je Isusovo poistovjećivanje sa svojim učenicima. Vidimo kako Isus poučava svoje učenike, a potom ih šalje propovijedati. Pitanje je: "Što Isus radi za to vrijeme dok oni navješčaju?" Odgovor možemo pronaći u recima koji su odvojeni od teksta koji govori o djelovanju učenikâ. Isus kaže: "Hajdete i vi u osamu..." Budući da kaže "i vi", zaključujemo da je on već bio u osami. Osama za Isusa označava vrijeme molitve, susret s Ocem u kojem razmišlja o svom pozivu i gdje mu se rasvjetljuje njegovo poslanje te biva osposobljen za donošenje važnih odluka. Dok učenici djeluju, on se povlači i moli. Za pretpostaviti je da se kod Oca zauzima za svoje učenike. Isus ne želi djelovati na dvostrukom kolosijeku, ne želi djelovati mimo svojih učenikâ, već upravo preko njih i po njima. Zato se povlači, moleći se Ocu da djelovanje učenika bude plodonosno, da on bude prisutan u djelovanju svakog od njih. Isti je princip i dan danas. Isus želi doći do drugih upravo preko svojih svećenika osposobljavajući ih da djeluju u njegovo ime, bez obzira koliko pojedini svećenici bili grešni i nedostojni toga poslanja. Po svetom ređenju svećenici postaju drugi Krist, *alter Christus*, upravo po tome što postaju njegova živa prisutnost. Stoga sve njihovo djelovanje mora biti prožeto Kristovim pogledom na stvarnost, njegovim naukom, njegovim osjećajima, njegovim ophođenjem prema drugima potvrđujući ovo: „Stoga su prezbiteri pozvani produljivati nazočnost Krista, jedinog i vrhovnog Pastira, da bi,

ostvarujući njegov način života, kroz njih on bio lako prepoznatljiv posred povjerenog im stada.¹⁰ Svećenik je pozvan nasljedovati Krista svećenika na način na koji je Isus živio svoje svećeništvo, a ono se bitno očituje u križu, u polaganju vlastitog života za život drugih. Kardinal Sarah zanimljivo kaže: „Ređenjem ne stupamo na prijestolje, nego na Križ.“¹¹ „Kristovo svećeništvo, izričaj njegove potpune "novosti" u povijesti spasenja, ustanovljuje jedini izvor i nezamjenjivi uzor jedinstvenog kršćanskog i, na poseban način, prezbiterskog svećeništva.“¹² Budući da svećenik ostaje samo čovjek, potrebna mu je snaga koju nema sam po sebi, već mu treba biti darovana odozgo. Stoga je pozvan na svakodnevno slavljenje Euharistije gdje biva nahranjen nebeskom hranom, samim Isusom: „Euharistijom preobražen postati euharistija! Postati hrana za druge!“¹³ U njoj svakodnevno pronalazi uzor koji treba nasljedovati, biva pozvan na trajno suobličavanje onomu što slavi kako bi sam mogao postati to što slavi. Svećenik „od Euharistije prima milost i odgovornost da čitav svoj život prožme "žrtvenim" smislom.“¹⁴ Tu Isus poučava na najuzvišeniji način (pere noge učenicima), tu Isus ostavlja najjasniji primjer i uzor za nasljedovanje (smrt na križu), tu Isus daje najizvrsniju hranu i snagu za život (samoga sebe). Euharistija, osim zbog navedenoga, treba ostati središte svećenikova života jer se tu njegovo svećeništvo rađa, tu se ono ostvaruje kroz prinošenje samoga sebe zajedno sa žrtvom Spasitelja. „Djelujući kao Kristov predstavnik, svećenik se intimnije sjedinjuje s prikazanim darom stavljajući na oltar sav svoj život obilježen znakovima žrtve paljenice.“¹⁵ Ne samo da prinosi samog sebe, već kao pravi Kristov svećenik treba sa sobom prinijeti na oltar i živote svih onih koji su mu povjereni kako bi bili zajedno s Kristovom žrtvom prineseni Ocu te kako bi zadobili snagu za svakodnevni život od preobraženog dara, Kruha nebeskog.

2.3. Svećenik i Crkva

Izvršivši djelo otkupljenja, Krist je ustanovio zajednicu svojih vjernika, Crkvu, svoje Mistično Tijelo kako bi ona bila Njegova trajna prisutnost u svijetu. Učinkovitost Isusovog djela je savršena, potpuna, objektivno ostvarena, a Crkva je ona koja ima zadatak svakom čovjeku udijeliti plodove Isusove žrtve kako bi zadobila subjektivnu vrijednost za svakog čovjeka te kako bi novi život zasjao u svakom pojedincu. Budući da u Crkvi svećenik ima posebnu ulogu ponazočiti Krista, odnosno, bolje reći kako Krist poziva određene muškarce danas i želi se

¹⁰ PDV, br.15.

¹¹ Robert Sarah, *Za vječnost*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2022., str. 9.

¹² PDV, br. 12.

¹³ Mladen Parlov, nav. dj., str. 199.

¹⁴ PDV, br. 23.

¹⁵ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 101.

njima poslužiti kako bi svoje spasenje donio svakom čovjeku, ono što vrijedi za Crkvu, vrijedi i za svećenika: „Ona će [Crkva] biti u stanju izvršiti svoje poslanje u svijetu samo ako, usprkos ljudskoj slabosti, zadrži svoju vjernost prema Kristu.“¹⁶ Krist se nalazi u temelju identiteta svakog svećenika, sav njegov život i poslanje trebaju se ogledati u životu onih koje poziva na nasljedovanje. Isusov život jest norma i mjerilo svećeničkog života. Poslanje koje je imao, svijest koja ga je vodila, ponašanje koje ga je odlikovalo trebaju postati zajednički svakom svećeniku, njegova ljubav treba prožeti srce svakog pozvanog. Sveti župnik Arški je rekao da je „svećeništvo ljubav Srca Isusova“, a trebalo bi vrijediti i obratno, da u srcu svakog svećenika Krist bude prva ljubav. Zbog toga kaže sveti papa Ivan Pavao II.: „Znam da se obraćam onima kojima je samo ljubav prema Kristu dopustila, s osobitim zvanjem, darovati se u službu Crkve te u Crkvi, u službu čovjeku, za rješavanje najvažnijih problema, osobito onih koji se tiču njegova vječnoga spasenja.“¹⁷ Činom ređenja život ređenika nije više njegov, već pripada Kristu. Vez kojim se ređenik pripaja Kristu čini da njegovim postaje ono što pripada onomu komu je povjerio čitav život. Ljubav Zaručnika prema zaručnici Crkvi postaje zajednička svećeniku i tu nalazimo temelj odnosa svećenika i Crkve: „Odnos prema Crkvi pripada jedinstvenom i istom odnosu svećenika prema Kristu, u smislu da je Kristovo „sakramentalno posadašnjenje“ ono koje utemeljuje i oživotvoruje odnos svećenika prema Crkvi.“¹⁸ Ljubav prema Crkvi postaje prezentna u ljubavi prema njezinom hijerarhijskom vodstvu. Učiteljeva volja je bila da uspostavi Crkvu koja će biti hijerarhijski uređena, a vodit će je biskupi u zajedništvu i na čelu s Petrom i njegovim nasljednicima. Svećenici su ti koji im pomažu u obavljanju njihove službe i poslanja. U trenutku ređenja, biskupu se obećava poštovanje i poslušnost, a time i poštovanje i poslušnost Crkvi. Često puta u životu Crkve dođe do nerazumijevanja ili neslaganja. U takvim situacijama uvijek trebamo imati na pameti jedno: da hijerarhija u Crkvi nije sama sebi svrhom i nije tu postavila samu sebe, već je to volja Isusa koji je obećao da će Duh voditi Crkvu, a zapreka tome nije grešnost crkvenih službenikâ. Ovdje nam na ohrabrenje mogu biti riječi zakonoznanca Gamaliela unutar Vijeća kad su raspravljali što učiniti s apostolima koji ne posustaju upozorenjima i prijetnjama: „I sad evo kanite se, velim vam, tih ljudi i otpustite ih. Jer ako je taj naum ili to djelo od ljudi, propast će; ako li je pak od Boga, nećete ga moći uništiti – da se i s Bogom u ratu ne nađete“ (Dj 5,38-39). Mi vjerujemo da Crkvu vodi Duh Sveti i u tome se nalazi naša sigurnost. Od trenutka Isusova utjelovljenja vjera u Boga očituje se kroz nešto opipljivo, naš odnos prema Bogu dobiva vidljive obrise, a to vidimo u sljedećem: jer tko

¹⁶ Ivan Pavao II., *Pisma svećenicima*, Verbum, Split, 2010., str. 7.

¹⁷ Isto, str. 7.

¹⁸ PDV, br. 16.

ne ljubi svoga brata kojega vidi, Boga kojega ne vidi ne može ljubiti.“ (1 Iv 4,20) Isus se tako vezao uz Crkvu da onaj tko ne ljubi Crkvu ne može ljubiti ni njega jer je Crkva njegovo Mistično Tijelo, njegova produžena ruka kroz vrijeme. U svojoj novoj knjizi kardinal Robert Sarah navodi riječi sv. Augustina koje očituju nemogućnost odjeljivanja vjerničkog odnosa s Kristom od odnosa sa Crkvom: „Kako bismo živjeli od Kristova duha, treba ostati u njegovom Tijelu, a onoliko koliko se ljubi Kristova Crkva toliko se u sebi ima Duha Svetoga.“¹⁹

2.4. Poziv – Božji dar

Kada se govori o svećenicima i onima koji se pripremaju na takav put, upotrebljava se izraz duhovni poziv. Izraz "duhovni" označava njegov posebni opseg djelovanja, tj. način njegova ostvarenja. On izražava određenu distancu od onih uobičajenih poslova kojima se ljudi bave jer se ovdje osoba posvećuje na poseban način kako bi se zauzimala za Božje, premda se takvo poslanje očituje u svakodnevicu.

Ipak, za govor o svećeništvu, mislim da drugi termin, "poziv", označava puno više jer upućuje na zahvat nadnaravnoga u naš naravni svijet. Razmatrajući pozornije uočavamo istinsku pozadinu svećeničkog poslanja te nam se otkrivaju nepregledne dubine i vrtoglave visine njegova identiteta. Poziv općenito obuhvaća dvije strane: onoga koji poziva i onoga koji je pozvan. Pozvani ne poziva sam sebe, već biva upućen na drugoga. Tako je i sa svećeničkim pozivom: ne poziva sam sebe, već biva pozvan od Boga. Ovakav poziv sa sobom uključuje dimenziju nezaslužnosti. Pozvani biva pozvan ne zato što je nešto učinio, jer je nešto zaslužio, jer je za određeno djelovanje posebno sposoban. Razlog poziva je jedan jedini: Bog je tako htio. A taj razlog ćemo u potpunosti shvatiti tek u vječnosti. Ovako shvaćen, poziv nam se otkriva kao nešto od neprocjenjive vrijednosti, a to je dar. Dar po sebi isključuje svaki oblik zasluge, jer ako nešto zaslužujem, to prestaje biti dar, a postaje zasluga ili plaća. Dar pak u potpunosti ovisi o volji onoga koji daruje, a osoba koja ga prima ima dvije opcije: ili ga primiti ili ga odbiti. Osoba koju Bog poziva nalazi se pred Božjim darom. Ovakav govor o svećeniku, kao pozivu koji dolazi odozgor, neprihvatljiv je današnjem svijetu koji je slijep za nadnaravnu dimenziju i koji isključuje svaki Božji zahvat u ovaj svijet. Nažalost, nerazumijevanje ovakve naravi svećeništva nalazimo i u samoj Crkvi, a to savršeno možemo vidjeti u današnje vrijeme. Čujemo brojne glasove o tome kako nedostaje svećeničkih zvanja, što je istina i to ne možemo osporiti. Pogrešno shvaćanje svećeništva očituje se u traženju odgovora na ovaj problem. Budući da se

¹⁹ Robert Sarah, nav. dj., 31-32.

radi o manjku zaređenih osoba, potrebno ih je što više "proizvest", na neki način ih osposobiti i gurnuti u svijet kako bi zatvorili rupe tamo gdje ih ima. Ovako se otvara opasnost da se u poslanje šalje one koji za to nisu pozvani, a onda nas ne bi trebalo čuditi kada saznamo za određene skandale u Crkvi. Ovo više možemo nazvati ugovorom o "poslovanju na određeno vrijeme" (jer se u današnjem svijetu niječe mogućnost cjelovitog i konačnog opredjeljenja, kako u pozivu na svećeništvo, tako i u pozivu na brak) nego govorom o pozivu. Kako smo vidjeli, poziv bitno izmiče volji ljudi, zajednice pa čak i Crkve da sami odlučuju o tome koga će zaređiti ili odabrati za svećenika. Crkva je ta koja pripušta ređenju one koji su pozvani, prosuđuje koliko su ozbiljni, odgovorni, spremni na potpuno predanje, ali nije ona ta koja poziva. Stvarnost poziva, koji je primarno Božja stvarnost, a tek onda crkvena, divno izražava kardinal Sarah: „Činjenica o tome da je sakrament jedini stalni strukturirajući element Crkve istodobno znači to da ga Bog uvijek iznova treba stvarati. Crkva njime ne raspolaže: on nije jednostavno tu, njoj na raspolaganju, da ga ona organizira po volji. Sakrament reda ostvaruje se sekundarno po pozivu Crkve, a primarno po Božjem pozivu određenom čovjeku.“²⁰ Bog nam govori preko proroka Jeremije: „Dat ću vam pastire po srcu svojemu“ (Jr 3,15). Bog sebi zadržava to da odlučuje koga će pozvati i zašto će ga pozvati. Tu se očituje njegova briga za ljude jer će im darovati pastire po svome srcu. To znači da, poznajući potrebe ljudi i njihove poteškoće, darovat će im pastire koji će im očitovati blagost, zauzetost i ljubav njegova srca, tj. oni će biti konkretan, uosobljen Božji odgovor na njihove potrebe. Ne samo da govor o Božjem pozivu ispravlja krivo shvaćanje Crkve i zajednice da može pozvati ili izabrati svećenika nego upozorava svakog pojedinca koji je pozvan da nitko nema pravo na svećeništvo, nitko ne poziva samog sebe. Isus to vrlo jasno izriče: „Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne što ga god zaištete u moje ime“ (Iv 15, 16). Ohrabrujuće su riječi sv. pape Ivana Pavla II. koji kaže: „Nikada neće u potpunosti uzmanjkati svećenikâ u Crkvi... Bog neće nikada prestati pozivati kršćanske muškarce na svećeništvo.“²¹

Sigurnost Crkve po pitanju broja svećeničkih zvanja ne nalazi se u njoj samoj, nego u Bogu koji je dobar i istinit. Dvostruki je izbor: ili ćemo se grčevito truditi da sami pokušamo zakrpati problem broja svećeničkih zvanja, a tako se otvara novi problem – problem neadekvatnih svećenika koji kaljaju lice Krista i njegove zaručnice Crkve, ili ćemo svoje povjerenje staviti u Boga i njegovo obećanje izrečeno po proroku Jeremiji jer „u vjeri znamo da Božje obećanje ne

²⁰ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 89-90.

²¹ PDV, br. 1.

može ostati neispunjeno“.²² Problem s kojim se ovdje susrećemo odavno je poznat. Vrlo dobro je poznat i samom Isus, a to je zapravo jedini i ključni problem: nevjera. Mnogo puta je svoje učenike upozoravao na njihovu malovjernost: kao kada ih je poučavao da ne budu zabrinuti za sutra, u što će se obući ili što će jesti: „... Pa ako travu poljsku, koja danas jest a sutra se u peć baca, Bog tako odijeva, neće li još više vas, malovjerni“ (Mt 6,30); ili kada su bili prestrašeni zbog oluje: „Što ste plašljivi, malovjerni?“ (Mt 8,26); ili kad je ukorio Petra zbog nevjere kad se počeo utapati: „Isus odmah pruži ruku, dohvati ga i kaže mu: 'Malovjerni, zašto si posumnjao?'“ (Mt 14,31); ili kad je govorio o svom ponovnom dolasku: „Ali kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?“ (Lk 18,8). Izgleda da Isus istu muku muči i s nama danas pitajući se gdje je naša vjera, gdje je naše pouzdanje u njega. Za njega nijedan problem nije nerješiv, ali ne može protiv naše nevjere.

Problem zvanja nije problem samo našeg vremena. Isus je davno već kazao: Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju“ (Lk 10,2). Kao ni onda, tako ni danas, Isus ne želi da oni koji ga slijede budu osrednji, da budu mlakonje ili malodušni. Ne želi za sobom povlačiti mase, već traži one koji će, pa makar ih bilo malo (usp. Lk 12,32), biti spremni u potpunosti poslušati njegov glas predajući mu se u potpunosti. Ne pati od kompleksa popularnosti. Zanimljiv se događaj dogodio u Kafarnaumu jednog dana nakon Isusovog govora: „Otada mnogi učenici odstupiše, više nisu išli s njime. Reče stoga Isus dvanaestorici: 'Da možda i vi ne kanite otići?'“ (Iv 6,66-67). Mnogi su ga napustili nakon govora o sebi kao kruhu života, što predstavlja govor o Euharistiji, što je temeljna okosnica svećeničkog života. Isus nije iznenađen, dapače, mi smo ti koji bivamo iznenađeni njegovom reakcijom. Umjesto da malo popusti kriterije vidjevši da mu se broj učenika osipa, Isus ne šuti puštajući Dvanaesticu da ostanu u šutnji, da ostanu netaknuti ovim govorom i događajem, već im izravno upućuje pitanje ne žele li i oni otići. Svjestan važnosti ovoga o čemu govori, Isus ne popušta, ne dopušta da veličina onoga o čemu govori ili problem s kojim se suočava ublaži njegove kriterije, zahtjev za potpunim predanjem njemu.

Danas smo pozvani na istu stvar: ne ublažavati kriterije zbog suočavanja s problemom krize zvanja, već na ozbiljno predanje i povjerenje Kristu. „Pred krizom svećeničkih zvanja 'prvi odgovor koji Crkva daje nalazi se u činu potpunog povjerenja u Duha Svetoga. Duboko smo uvjereni da to zaufano predanje neće razočarati, ako ostanemo vjerni primljenoj milosti“.²³ Ovu

²² PDV, br. 1.

²³ PDV, br. 1 (papa ovdje citira: Zaključni govor na Biskupskoj sinodi, 27. 10. 1990., 5: AAS 83 (1991), 494-499.

krizu zvanjâ možemo prihvatiti kao poziv na obraćenje, kao poziv da se popnemo stepenicu više te time izrazimo potpuno povjerenje u Trojedinog Boga. „Moramo paziti na to da ne stanemo na mjesto Boga i ne organiziramo Crkvu na samo ljudski način.“²⁴ Suprotno tome pozvani smo na jedino sredstvo kojim možemo doprinijeti porastu broja svećeničkih zvanja. To sredstvo nam je ukazao sam Isus, a to je molitva (usp. Lk 10,2). Molitvom izričemo svoje sinovsko povjerenje u Oca i svijest da smo sami nemoćni te da smo ovisni njegove pomoći.

2.5. Celibat

U ovom potpoglavlju želim progovoriti o jednom od dva područja svećeništva (o drugom problemu ću u slijedećem odlomku) koja su danas uzdrmana, koja se dovode u pitanje čime se pokušava umanjiti vrijednost svećeničkog identiteta i njegova važnost u životu Crkve. Crkva kroz povijest ljubomorno čuva disciplinu zvanu celibat, tj. beženstvo, kojim se kandidat za prezbitera odriče sklapanja braka s jednom ženom te mogućnosti rađanja djece. Ovo zahtjeva veliku ozbiljnost i odlučnost jer obveza veže za cijeli život. Celibat, u očima svijeta, izgleda kao potpuna ludost jer, tko bi se "normalan" mogao odreći ovoga čega se svećenik odriče. Gledajući čisto naravnim pogledom i zaustavljajući se samo na ovozemaljskoj stvarnosti, ne griješe. No, celibat svoju važnost dobiva u Isusu, u njegovom načinu života i shvaćanju stvarnosti kako ju je gledao. „Svećenički celibat ne bi bio moguć da Isus nije živio kao celibatarac, da svojim životom u celibatu nije utemeljio mogućnost ostvarenja života po celibatu i za one koji njega budu nasljeđovali.“²⁵ Rekao sam da je celibat ludost za svijet, a evo i jedinog mogućeg objašnjenja: „On (celibat, nap. a.) je sablazan za svijet i to će uvijek ostati, jer posadašnjuje sablazan Križa.“²⁶ Kod odbacivanja celibata i njegovog osporavanja ne radi se samo o odbacivanju određene discipline ili nečega što Crkva zapovijeda. Tu se radi o nerazumijevanju logike križa. Onaj tko ne razumije i ne vidi smisao celibata, taj ne vidi smisao Kristove patnje i njegove žrtve. Koje li žalosti kad su oni koji ne vide smisao Kristova križa upravo oni koji bi Krista po sakramentu reda trebali utjelovljivati i slijediti iz bližega. Zahtjev celibata izgleda strahovit, izgleda nemogućim za očuvati do konca života. I dobro je da je tako. Mnogi ga odbacuju zbog njegove radikalnosti svodeći ga na nešto što ne tvori bit svećeništva, već samo nekakav privjesak pa ga se u svakom trenutku može otkait. Krivo shvaćanje celibata za sobom povlači krivo shvaćanje svećeničkog identiteta jer svećenik postaje činovnik, onaj koji obavlja određenu funkciju te ima određeno radno vrijeme. Svećenik nije to. On svoje

²⁴ Robert Sarah i Benedikt XVI., str. 94-95.

²⁵ Mladen Parlov, nav. dj., str. 166.

²⁶ Robert Sarah i Benedikt XVI., str. 103.

svećeništvo živi u potpunom integritetu svoga bića, što se izriče celibatom jer on traži predanje cijelog bića. Stoga se celibat ne da razumjeti samo kao pojedini dio određene službe, već kao osobna karizma, tj. dar pojedincu, kao što je i sam poziv dar.²⁷ Celibat svjedoči o prisutnosti jedne druge zbilje koja nadilazi ovaj svijet. Svećeništvo, kojeg je celibat izraz, doista nema smisla živjeti ako je ovaj svijet ono jedino što postoji, ako smo zatvoreni u horizontalnu dimenziju. Celibat nam svjedoči o prisutnosti vertikalne dimenzije, o zahvatu koji nadnaravno, tj. Bog vrši u ovom svijetu. „Staviti sav svoj život u njegove ruke odričući se braka i obitelji znači da prihvaćam Boga i doživljavam ga kao stvarnost i da ga zato mogu nositi ljudima.“²⁸ Gledajući život svećenika otvara nam se novi obzor: gledajući njegovo umiranje svakog dana i život u samoći, život koji naoko izgleda besmislen i prazan, svećenik svjedoči o stvarnoj prisutnosti Boga. Svećenik tako postaje prozor u ovom svijetu²⁹ koji omogućuje Božjoj svjetlosti da osvjetli naš svijet, a ujedno ljudima mogućnost da uzdignu pogled i da uoče stvarnost koja nadilazi ovaj svijet. Preko svećenika ljudima biva otvorena mogućnost da iziđu iz zatamnjenog i zatvorenog zida ovog svijeta. Jedna stvar postaje kristalno jasna: „U novom elanu evangelizacije celibatom želimo uprisutniti ono što svijet ne može vidjeti: da nam je Bog dovoljan.“³⁰ Pogled nam seže i u vječnost, u eshatološku stvarnost koje ćemo, vjerujemo, biti dionici, a koju već možemo osjetiti i živjeti ovdje na zemlji. Celibat je radikalno svjedočanstvo o zbiljnosti eshatološkog svijeta, već prisutnog: „Svećenički celibat također treba postati znak da je novo stvorenje započelo, da je Bog postao blizak čovjeku. Izabrati život u celibatu znači posvjedočiti da Božja ljubav u tom životu ima primat, da ona stvara sve novo, novog čovjeka i novi, budući svijet koji je već započeo.“³¹ Život jednog čovjeka postaje upozorenje za mnoge da se preispitaju kako žive, jesu li svoj život ograničili na ovozemaljsko, je li njihov život otvoren Božjoj ljubavi koja već sada mijenja svijet i stvara novog čovjeka po slici Isusa Krista.

2.5.1. Celibat – govor svećeniku

Osim što progovara drugim ljudima, celibat progovara i samom svećeniku, podsjećajući ga na ono što je postao, kome se stavio u službu i za koga svjedoči. On vodi svećenika prema njegovoj nutрини, prema njegovom srcu, a tamo se nalazi onaj koji ga je pozvao. Drugim riječima, vodi ga molitvi: „Celibat stoga vodi dubokoj molitvi, na njoj se temelji i od nje živi.“³² U tišini, u

²⁷ Usp. isto., str. 90.

²⁸ Isto., str. 118.

²⁹ Usp. Enzo Boninsegna, *Svećeniče, tko si? – Otajstvo među nama*, Teovizija, Zagreb, 2010., str. 50.

³⁰ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 106.

³¹ Mladen Parlov, nav. dj., str. 166.

³² Isto, str. 167

razgovoru s Gospodinom svećenik će osvježavati svoju ljubav prema njemu izraženu preko celibata. Tu će uviđati njegovu vrijednost, smisao potpunog predanja, tu će crpsti snagu za daljnji život i za ustrajnost u pozivu. Tu upoznaje drugu stranu medalje koja je puno sjajnija, u stvari, rekao bih da upoznaje pravu stranu medalje, tj. celibata. Ono što drugima izgleda kao čisto odricanje i mrtvljenje vlastitog života, svećenik prepoznaje kao izraz žarke i čiste ljubavi. „Bit celibata nije u odricanju od seksualnosti, nego u posebnom načinu ljubavi koji uključuje odricanje.“³³ Upoznaje da ono što drugima izgleda kao sterilnost u sebi nosi život u izobilju: „Zato je celibat plodan: to je ljubav koja stvara, služi, predaje se, čini i djeluje, a ne samo odriče se.“³⁴ Celibat omogućuje svećeniku da se tješnje priljubi uz Krista, da ga nasljeduje na potpuni način. Tako gledan, celibat neće postati sredstvo frustracije, nego hrana za svakodnevni život, a još više izvor brojnih milosti koje će Isus darovati onome za koga vidi da ga žarko i vjerno želi nasljedovati. Nemojmo zaboraviti da se celibat ne tiče samo nas, nego i onoga koji nam je uzor, a njemu je sigurno stalo da ljepota takvog života dođe do potpunog izražaja. Stoga njegova pomoć neće nedostajati. Divnu misao izriče kard. Sarah u kojoj možemo osjetiti povjerenje koje preko celibata jedno drugome iskazuju Bog i svećenik: „... želio je [Gospodin] u potpunosti raspolagati mojim životom i istovremeno mi se posve povjeriti.“³⁵ Način na koji se svećenik posvećuje i predaje Isusu, isti je onaj kojim se Isus predao i stavio na raspolaganje Ocu. Kao što je vrhunac takvog odnosa između Isusa i Oca vidljiv u njegovoj muc i smrti na križu, a to nam se svakodnevno ponazočuje u žrtvi na oltaru, tako i svećenik uzor svog celibata i snagu za njegovo vršenje pronalazi u euharistiji: „Celibat odgovara euharistijskom prinosu Gospodina koji je iz ljubavi dao svoje tijelo jednom zauvijek sve do krajnje točke sakramentalnog dijeljenja, i koji pozvanoga traži odgovor istog reda, što znači totalan, neopoziv i bezuvjetan.“³⁶

Celibat na otajstven način daje odgovor muškarcu na njegovu narav, tj. na cjelovitu sliku koju bio muškarac trebao postići s jednom ženom. Budući da se svećenik odriče žene, celibat izgleda kao nešto što se protivi ljudskoj naravi i ne dopušta muškarcu da se ostvari na potpuni način. Potrebno je ponovno uprijeti pogled u Krista koji je živio kao celibatarac te tako posvjedočio o snazi i punini takvog života. „Običan čovjek ženidbom "nadopunja" Božju sliku koju nosi u sebi. Isus je, naprotiv, savršena slika Boga nevidljivoga.“³⁷ Kristovo savršeno čovještvo u sebi nosi savršenu sliku Božju i njemu ne treba nikakva nadopuna. Tako nije sa svećenikom koji ga želi nasljedovati. On je samo čovjek i potreban mu je "drugi dio" kako bi odražavao tu savršenu

³³ Isto, str. 170

³⁴ Isto, str. 169

³⁵ Robert Sarah i Benedikt XVI., str. 45

³⁶ Isto, str. 102

³⁷ Mladen Parlov, nav. dj., str. 166

sliku Božju. Ostvarivanje toga događa se na drugačiji način od onoga u kojem muškarac i žena postaju jedno tijelo: „Ono što kod bračnih partnera “proizvodi” međusobno darivanje, naime cjelovitu sliku Božju (dvoje postaju jedno tijelo i jedna duša!), kod celibatarca, na još dubljem nivou, stvara sam Bog, odnosno darivanje Bogočovjeka“.³⁸ Možemo reći da se ista stvar događa na drugačiji način. Ono što muškarac i žena žive na jedan način, a što se čini da svećeniku nije moguće živjeti, on živi na drugačiji način, ali bit ostaje ista: potpuno predanje drugoj osobi, ali ovdje se radi o potpunom predanju Kristu na izniman način. Stoga ponovno dolazimo do svećenikove potrebe za sve dubljim sjedinjenjem s Kristom, za intimnim odnosom s njime, a tu smo na području molitve.

2.5.2. Celibat – govor pastoralu

„Svećenički celibat snažan je pokretač evangelizacije.“³⁹ Crkva želi doći do svakog čovjeka kako bi svakog čovjeka dovela do susreta s Kristom. Različiti su načini na koji je Crkva kroz povijest to pokušavala, a i danas se uočavaju različiti pokreti i pokušaji za obnovom crkvenog djelovanja. No, kroz cijelu povijest, Crkva ljubomorno čuva celibat kao živo svjedočanstvo Kristove prisutnosti. Kao što smo već vidjeli, celibat snažno svjedoči o Kristovoj nazočnosti, o nadnaravnoj stvarnosti koja ulazi u našu svakodnevicu. On čvrsto stoji kao svjedočanstvo za eshatološku stvarnost za kojom težimo. Tu vidimo iznimnu pastoralnu važnost celibata koji, preko svećenika, svakog čovjeka želi izvući iz ovozemaljske zatvorenosti prema vječnoj zbilji prema kojoj hodimo: „Stoga celibat svjedoči nužnu upravljenost Božjega naroda prema posljednjem cilju zemaljskog putovanja i poticaj svima da podignu pogled prema stvarima koje su gore...“⁴⁰ Celibat svjedoči o svećenikovojoj ljubavi koja predstavlja ljubav Dobrog Pastira koji se brine za svakog čovjeka. Njegovo životno opredjeljenje za život bez žene nije izraz apatije, njegove nesposobnosti za pronaći ženu ili nedostatka ljubavi. Upravo suprotno: „Celibat umnaža i proširuje ljubav koju čovjek nosi u sebi: umjesto da se preda jednoj osobi i da je ljubi, celibat omogućava osobi da ljubi mnoštvo osoba, čak čitavo čovječanstvo.“⁴¹ Suobličenje kojim se svećenik u ređenju sjedinjuje s Kristom od njega zahtjeva potpunu predanost vlastitog života. Kao što je Kristov život izraz njegove potpune predanosti i poslušnosti Ocu, a tako i ljubavi prema ljudima, tako i život svakog svećenika treba biti odraz te iste ljubavi koja se izražava na dvostruk način. „Svećenik je izdvojen iz svjetovnih veza i

³⁸ Isto, str. 167.

³⁹ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 70

⁴⁰ Papa Pavao VI. *Svećenički celibat*, *Enciklika o svećeničkom celibatu*, br. 34.

⁴¹ Mladen Parlov, nav. dj., str. 167

predan Bogu, i tako, polazeći od Boga, mora biti raspoloživ za druge, za sve. Celibat pokazuje svećenikovu volju da se stavi na raspolaganje Gospodinu i ljudima.“⁴²

Svećenikov celibat izraz je te čiste Kristove ljubavi. Ovdje vidimo neopravdanost i pogubnost ređenja oženjenih muškaraca za svećenike jer se time u svećeniku narušava slika Krista i njegovog svećeništva. Kardinal Sarah, koji se susreo s ljudima koji po nekoliko godina nisu susreli svećenika, jasno svjedoči o tome kako bi se ređenjem oženjenih muškaraca, zbog nedostatka zvanja, učinilo više štete nego koristi: „... da se u svakome selu zaredilo oženjene muškarce, vjerujem da bi se ugasila euharistijska glad tih vjernika.“⁴³ Iskusio je koliko tim ljudima znači susresti Krista u svećeniku koji je dopustio da se preko njega očituje Krist: „Znam, jer sam to iskusio u svojem tijelu, da kršćani u meni vide Krista koji se za njih predao, a ne moju ograničenu osobu sa svojim kvalitetama i svojim brojnim manama.“⁴⁴ U svećeniku koji živi svoj celibat vjernici mogu prepoznati onu istu ljubav koja je svoj potpuni izražaj pokazala na križu. Ljubav koja ne gleda sebe, već se u potpunosti stavlja na raspolaganje drugima kako bi zadobili spasenje. Tu nije potrebna posebna nauka, poseban studij. Ovdje je dovoljan običan, jednostavan pogled vjere kako bi u siromašnom čovjeku prepoznao Zaručnika svih duša, Krista.⁴⁵

2.5.3. Celibat – govor Crkvi

Govoreći o celibatu kao govoru svećeniku, spomenuo sam da se ista stvar, ljubav kao darivanje, događa u braku i u svećeničkom životu, samo na drugačiji način. Ovdje bih želio to malo produbiti. Budući da svećenik svoj identitet crpi iz Krista, jedinog svećenika, te da brak predstavlja otajstvo Krista i Crkve, to znači da je isti izvor za oba načina kršćanskog življenja. Štoviše, međusobno upućuju jedan na drugi i neodvojivi su jedan od drugoga: „Svećenici bračnim parovima pokazuju smisao posvemašnjeg dara. Bračni parovi svojim bračnim životom svećenicima pokazuju smisao njihova celibata.“⁴⁶ Bračni drugovi jednako kao i svećenik odražavaju Kristov način života označenog kao ljubav prema drugome, dar drugome, potpuno predanje za drugoga. Krist nas uči da se život ne živi usmjerenim prema sebi, već okrenut prema drugome, štoviše, da život sačuvati znači izgubiti ga, a dati svoj život znači naći ga (usp. Mt 10,39). Ovim postaje jasno: „Postoji istinska analogija između sakramenta ženidbe i sakramenta svetog reda: oba kulminiraju u posvemašnjem darivanju. Zato se ta dva sakramenta međusobno

⁴² Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 62.

⁴³ Isto, str. 65.

⁴⁴ Isto, str. 66.

⁴⁵ Usp. Isto, str. 66.

⁴⁶ Isto, str. 78.

isključuju.⁴⁷ Celibat, koji bi naizgled obezvrjeđivao bračnu ljubav, govori sasvim suprotno: „Ali pri pažljivijem promatranju proizlazi da je žrtva odricanja od one ljudske ljubavi koja se doživljava u obitelji, a koje se svećenik odriče iz ljubavi prema Kristu, u stvari jedinstveno priznanje odano toj istoj ljubavi.“⁴⁸ Isključivanje jednog od drugog, braka i svećeništva, ne znači ništa drugo nego to da se ne mogu živjeti istodobno. Razlog je jednostavan: oba u sebi očituju i realiziraju Kristov način života, samo na drugačiji način. Stoga bi pokušaj življenja u celibatu i braku istodobno dovelo do velike konfuzije i problema shvaćanja obaju sakramenata. U ovom vremenu kaka se javljaju zahtjevi za ređenjem oženjenih muškaraca ili da se već zaređenima ukine ili dade na izbor življenje u celibatu, zbog nedostatka zvanja, ponovno napominjem njihovu neopravdanost i pogubnost navodeći riječi kardinala Saraha: „Zarediti za svećenika oženjena čovjeka značilo bi umanjiti dostojanstvo braka i svesti svećeništvo na razinu funkcije.“⁴⁹ Otajstvo koje je Krist očitovao u svojoj muci i smrti za Crkvu ponazočuje se u životu svakog svećenika. Krist želi nastaviti svoje predanje za Crkvu, ali ovoga puta u liku slabog i krhkog svećenika. Ovaj se poziv stoga može živjeti jedino u snazi Kristova svećeništva, nikako vlastitim snagama ili voljom. Kao što je Crkva u otajstvu rođena iz Kristova boka na križu, iz Kristove ljubavi očitovane kroz muku i patnju, tako i danas Crkva ima potrebu za istom ljubavi iz koje izvire njezin život. Budući da se radi o stvarnosti na koju ukazuje sakrament braka, a to je jedno tijelo satkano od dvoga, Crkva zaručnica je potrebna ljubavi svoga Zaručnika, a on to nastavlja preko svojih svećenika. Kako se Kristov način života u svoj punini očituje u svećeničkom celibatu, kardinal Sarah, uočivši zaručnički odnos Krista i Crkve, mogao je nedvojbeno ustvrditi: „Celibat je potreba Crkve“,⁵⁰ odnosno „celibat je nužno potreban za identitet Crkve.“⁵¹

2.6. Svećenik – muškarac

Ovdje želim govoriti o identitetu svećenika kao muškarca, o onome što, čineći ga muškarcem, označava njegov svećenički identitet. Tu se krije odgovor na pokušaje da se dopusti ređenje žena, bez obzira na jasan stav katoličke Crkve izraženu u riječima sv. pape Ivana Pavla II.: „Crkva ni u kom slučaju nema vlast zaredivati žene za svećenike i toga se stajališta svi vjernici Crkve moraju definitivno držati.“⁵² Pogledajmo zašto je tome tako. Crkva kao Tijelo Kristovo

⁴⁷ Isto, str. 77.

⁴⁸ Papa Pavao VI., nav. dj., br. 50.

⁴⁹ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 72.

⁵⁰ Isto, str. 75.

⁵¹ Isto, str. 76.

⁵² Apostolsko pismo "Ordinatio sacerdotalis", 22. V. 1994.

nastavlja njegovo djelo na najsavršeniji način preko sakramenata, čina preko kojih je Krist i danas na izravan način prisutan. Oni u sebi sadrže dvostruku stvarnost: vidljivu – materiju i formu te nevidljivu – biljeg i milost. Preko vidljivog nam posreduju nevidljivo, tj. preko onoga što nam je kao ljudima dostupno i opipljivo, nude nam susret s Onim koji izmiče našim osjetilima. Budući da je Tijelo Kristovo, Crkva treba usvojiti, čuvati i predavati ono što joj je njezin Utemeljitelj ostavio. U pogledu sakramenata to se ogleda u načinu na koji ih je Isus shvaćao i čime se on služio da bi ih utemeljio. On, kao jedini svećenik, izabrao je dvanaesticu apostola za svoje učenike da nastave njegovo djelo spasenja. Njegov izbor dvanaesticu muškaraca obvezuje Crkvu da nastavi s tom praksom. Za tu službu nije izabrao čak niti svoju majku Mariju, a tu vidimo razlog da tim izborom sigurno nije htio obezvrijediti lik i dostojanstvo žene jer mu nitko nije bio bliži od jedne žene, njegove majke. Sâm Bog, utjelovljena Riječ, dolazeći na svijet uzela je tijelo u muškom obličju, postala muškarcem da bi izvršila djelo spasenja. Nikakva slučajnost, a još manje uzdizanje dostojanstva muškarca nad dostojanstvom žene, već osvjetljavanje pravog identiteta muškarca, a onda i žene. Svećenik u svojoj muškosti otkriva svoj identitet i poslanje: „Muškarac je znak Božje ljubavi koja djeluje, koja čini, koja spašava. On je slika Božje aktivnosti, pokreta, izlaska iz sebe sama i predanja drugome.“⁵³ Svojim dolaskom u ljudskom tijelu, Krist je došao obnoviti cjelokupnog čovjeka, a tako i obnoviti izvornu sliku onoga što nazivamo "muško". Danas vidimo, a vjerojatno je toga bilo i za Isusovog zemaljskog boravka, da se izokrenula slika muškarca pa i žene, da je muškost izgubila na čvrstoći, karakteru, odgovornosti, da žene zanemaruju svoju primarnu ulogu majke, već teže za karijerom, moći, ugledom. Svemu tome lijek nalazimo u Riječi tijelom postaloj. Za muškarca smo vidjeli što predstavlja i to nam je potpuno prezentno u Isusovom životu. Za ženu vrijedi slijedeće: „Žena je, naprotiv, slika čovječanstva kojeg Bog želi spasiti, slika koja upućuje na mirovanje, pasivnost, smirenje, primanje.“⁵⁴ Ovakvu sliku žene predstavlja Crkva, kao zaručnica koja ljubi svoga Zaručnika i od koga prima život. Savršenu sliku Crkve, koja „je u svojoj biti primanje djevičanske Isusove ljubavi“⁵⁵, a time i žene predstavlja Marija, koja je prva od svih na savršen način primila Božju riječ i pokazala temeljni odnos stvorenja prema Stvoritelju: primanje. Ne samo da ugled žene nije narušen već je uzdignut, jer su ovakav stav pozvani živjeti svi ljudi pa i muškarci jer su i oni pozvani na primanje Božje milosti.

⁵³ Mladen Parlov, nav. dj., str. 165.

⁵⁴ Isto, str. 165.

⁵⁵ Robert Sarah i Benedikt XVI., str. 80.

Svećenik, kao onaj koji posreduje milost, mora prvo primiti milost i sam biti osvjedočen o veličini Božjeg dara. Umjesto da pokušavamo dati ženi bolje mjesto, veći položaj ili ugled boreći se za njezina prava, pogledajmo njezin ugled i poslanje u Božjim očima, posvijestimo joj ono što ona jest i omogućimo joj da se ostvari u svom temeljnom pozivu, a to je majčinstvo. „Žene su pozvane biti primjer svim vjernicima i nezamjenjivi svjedoci načina na koji Zaručnica ljubavlju odgovara na ljubav svojega Zaručnika.“⁵⁶ Ređenjem žena, čime bi se htjelo žene staviti na istu razinu s muškarcima, ne bi im se ništa dodalo, već oduzelo. U pozadini stoji neshvaćanje Božje volje i plana, a time i ženina dostojanstva. Oni koji ne shvaćaju vrijednost žene žele joj nešto pridodati ne uočavajući neprocjenjivu vrijednost i moć koju ima, a to je rađanje novog života. Uostalom, u kontekstu govora o novoj evangelizaciji, zar je svjedočenje vjere ograničeno samo za klerike: „Zar svjedočenje i naviještanje Isusa treba pridržati samo klericima?“⁵⁷, a uz to: „Mislim da se zanemaruje moć dinamike koju sadrže sakramenti krštenja i krizme.“⁵⁸ Vidimo koliko govor o svećeniku govori ne samo direktno svećenicima, već ispravno shvaćanje njegova identiteta osvjetljava identitet i onih koji su naoko izostavljeni iz tog okvira. Upotpunjujući govor o celibatu, koji predstavlja ljubav Zaručnika, sada možemo nadodati: „Svećenik, po tome što predstavlja Krista – Zaručnika, u što je u potpunosti integrirana njegova muška seksualnost, stoji i u odnosu komplementarnosti sa ženom koja je slika Zaručnice – Crkve.“⁵⁹

2.7. Marija – majka svećenikâ

Razmišljanje o svećeništvu želim zaključiti govorom o jednoj ženi koja čini neizostavan dio života svakog svećenika: o Mariji. Marijina uloga u povijesti spasenja ne proizlazi iz nužnosti da Bog svoje djelo ostvari preko nje. Ona svoju važnost pronalazi upravo u tome što je Bog mogao bez nje, ali nije htio, nego ju je izabrao da po njoj Spasitelj dođe na svijet. Njezina prisutnost je vidljiva u začecu i rađanju Sina Božjega. Prisutna je i kod rađanja Crkve (podno križa) te u dvorani Posljednje večere (gdje je s učenicima dočekala Isusovo obećanje dara Duha Svetoga). Stoga, kao što je bila prisutna kroz cijeli Isusov život, u počecima Crkve, a njezina majčinska briga ne izostaje ni danas,⁶⁰ primjereno je da ona bude prisutna u rađanju svakog svećeničkog poziva i kroz cijeli njegov život.

⁵⁶ Isto, str. 81.

⁵⁷ Isto, str. 86.

⁵⁸ Isto, str. 85.

⁵⁹ Isto, str. 80.

⁶⁰ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium, Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., br. 62.

Danas je Marijina uloga osporavana jer se smatra da se veličanjem njezine uloge zasjenjuje Božje djelo i njegova veličina. Kao da bi Marija nešto Bogu oduzela, a ona sama u svome hvalospjevu veliča Boga jer je svjesna da sve što ima da je sve zbog čega je ljudi veličaju, zasluga Božja, a ne njezina (usp. Lk 1,46-55). Zbog toga joj mnogi teolozi i svećenici pokušavaju pronaći prikladno mjesto u povijesti spasenja, staviti je na pravo mjesto kako bi Božje djelo ne bi bilo dovedeno u pitanje. Umjesto da to pokušamo otkriti pravu Marijinu ulogu, pokušajmo pogledati kakvu joj je ulogu dao Bog i kakvo joj je mjesto u povijesti spasenja on dao. Ona je ljubljena kći vječnoga Oca, njegovo remek-djelo. Ona je majka Sina Božjega, našega Otkupitelja. Ona je zaručnica Duha Svetoga te ona koja je pod križem postala majka Kristovog tijela, majka Crkve. Umjesto da pokušavamo Mariju smjestiti na pravo mjesto, bolje razmislimo je li moguće Majci išta nadodati, ili možda oduzeti, od ovoga što joj je dao Bog. Kroz svoj život Marija se suočavala s naizgled odbijajućim riječima svoga sina gdje ju svrstava među ostale žene (usp. Mt 12,46-50; Iv 2,1-5; 19, 25-27). Nije samo ona ta koja je odgajala svoga sina, već je i on nju pripremao za djelo koje joj je pripremao, da bude majka svoj njegovoj braći, da bude duhovna majka svim vjernicima. Zato će morati proći bolan put. Isus joj s križa otkriva njezin poziv i poslanje dajući joj Ivana za sina. U tom učeniku prepoznajemo svakog Isusovog učenika, a na poseban način one koji će nastaviti Isusovo djelo spasenja kroz sakrament svetog reda. „Ljubljeni učenik koji je, kao jedan od Dvanaestorice, u Cenakulu čuo riječi: 'Činite ovo meni na spomen.' (Lk 22,19), s Križa je od Krista povjeren njegovoj majci riječima: 'Evo ti sina' (Iv 19,26). Čovjek koji je na Veliki četvrtak primio ovlast slaviti Euharistiju, tim je riječima umirućeg Otkupitelja darovan njegovoj majci kao 'sin'.”⁶¹ Svećenici su pozvani što dosljednije slijediti Isusa u svemu: riječima, djelima, razmišljanju, osjećajima, gestama. Pozvani su na svakodnevno soubličavanje Isusu. Na tom putu najbolja im je pomoć upravo Marija kao ona koja najbolje poznaje svoga sina. Njoj je sigurno na poseban način stalo do onih koji će nasljedovati njezina sina te neće uskratiti svoju pomoć. Svakodnevnim druženjem s Marijom, na poseban način u molitvi krunice razmatrajući Kristovo otajstvo, svećenici će sve dublje i na ispravan način moći upoznavati jedinog svećenika. Ako pogledamo malo pozornije uočiti ćemo podudaranje zadaće koje ima svećenik s Marijinom zadaćom. „Ako je uloga svećenika u životu Crkve uprisutniti samoga Krista unutar zajednice vjernika koja je povjerena njegovoj pastirskoj ljubavi, a to nije drugo doli "rađati", oblikovati Krista u srcima vjernika, tada je jasno kako u tom procesu oblikovanja, "rađanja" vjernika na nov život postoji

⁶¹ Mladen Parlov, nav. dj., str. 231.

uska povezanost i suradnja između svećenika i BD Marije kao majčinskom ljubavlju surađuje u rođenju i odgoju djece Božje (usp. LG 63).⁶²

Najčasniji naziv koji Marija ima je "majka Božja". Ona je žena u čijoj se nutrini dogodilo sjedinjenje neba sa zemljom jednom zauvijek. Od tada božansko ostaje neodvojivo od ljudskoga. To što je Marija učinila na početku novog Saveza, sada postaje zadatak svećenicima kroz povijest do konca svijeta: dati svijetu Krista.⁶³ U jednom od prethodnih podnaslova spomenuo sam posredničku ulogu svećenika kao onoga koji je most između neba i zemlje, kao onoga koji omogućava komunikaciju neba i zemlje. Svećenik po svom sakramentalnom ređenju ima ulogu donositi Krista ljudima, ali jednako tako i ljude Kristu u svojim molitvama. Marija je, međutim, prva koja je Krista donijela na svijet, a u Kani Galilejskoj se očitovala kao moliteljica, kao ona koja potrebe ljudi donosi pred svoga sina. Njezino majčinstvo ostaje trajno, a time i njezina posrednička uloga. „Zato papa Pavao VI., s pravom veli kako su i Marija i svećenik "sredstva spasenjske komunikacije između Boga i ljudi", premda na različit način: Marija po otajstvu djevičanskog začeća i rođenja, a svećenik po vlasti svetog reda.“⁶⁴

⁶² Isto, str. 231.

⁶³ Usp. Isto, str. 231.

⁶⁴ Isto, str. 233.

3. SVEĆENIK U SVJETLU LITURGIJE REĐENJA

Budući da je liturgija središte života Crkve, iz nje sve proizlazi i u nju sve uvire, želim u ovom poglavlju prikazati na koji način liturgija govori o svećeničkom identitetu. Nažalost, često puta nam je liturgija dosadna, čini nam se beživotna, kao formalizam gdje se stvari trebaju odrađivati na točno određen način. Čini nam se kao nešto što nam oduzima slobodnu, što nas ograničava u našem osobnom izražavanju molitve. Stvar je upravo drugačija. Crkva, kao brižna majka, svojoj djeci daje ono najbolje te bogata povijesnim iskustvom želi na što prezentniji način prikazati svojoj djeci otajstvo koje slavi. Zbog toga posebna odjeća, posebna glazba, posebno posuđe, posebni prostor itd. Krivo bi činili ako bismo liturgiju shvatili samo kao nešto što mi činimo, čemu nastojimo dati određeno značenje zbog opetovanog ponavljanja određenih čina i molitava koji nam se čine "istrošenima". Budući da liturgija uprisutnjuje Kristovo otajstvo, koje našem razumu nije sasvim dokučivo i kojeg nikada nećemo do kraja iscrpsti, Crkva nas obredima, molitvama, gestama uvodi u to otajstvo i pred nas stavlja veliko bogatstvo. Govoreći o identitetu svećenika, ovdje želim prikazati ukratko sâm obred ređenja sa njegovom simbolikom, a uočiti ćemo kako liturgija potvrđuje sve ono dosad rečeno. Primijetit ćemo kako ono što nastojimo na dugo obrazložiti, liturgija vrlo jezgrovito izražava.

3.1. Izbor pristupnikâ

Obred ređenja smješta se između evanđelja i euharistijske službe, odnosno prinosa darova. Započinje se prozivkom onih koji imaju biti zaređeni za prezbitere. Ređenici bivaju prozvani od mjerodavnih poglavara, tj. Crkva odabire sebi za pomoćnike („Zato te molimo, Gospodine, udijeli ove pomoćnike sada i našoj slabosti, jer su nam potrebni za vršenje apostolskog svećeništva.“⁶⁵) one koje Bog poziva da nastave Kristovo djelo. Ovim činom očituje se bit poziva koji ne dolazi od Crkve, a pogotovo ne od ređenika, već od Boga. Ovdje se dijalog odvija između biskupa i onih koji prozivaju ređenike, ređenici pak samo odgovaraju: „Evo me.“ Ovaj poziv nisu ničim zaslužili, ne pozivaju sami sebe, već zatečeni Božjim pozivom nastoje Bogu odgovoriti čitavim srcem, slobodno i svjesno, a takav odgovor se rađa kroz vrijeme formacije. Taj put sazrijevanja i konačne odluke nalazi svoj vrhunac u odgovoru "Evo me", kojeg će ređenik, poput majke Marije, trebati svakodnevno obnavljati i još dublje usvajati. Zanimljiv je položaj ređenika u tom trenutku: oni stoje između biskupa i naroda, a time se očituje slijedeće:

⁶⁵ *Rimski pontifikal – ređenje biskupa, prezbiterâ i đakonâ*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., str. 77.

„njihovo „prijelazno stanje“, ali i njihova izručenost Kristu i Crkvi.“⁶⁶ Ovdje se ponovno očituje taj prijelaz koji je već ostvaren u ređenju đakonata: prelazak iz laičkoga reda u red zaređenih, onih koji su primili sveti red.

3.2. Homilija

Ovdje se ređenima objašnjava smisao njihova službe. Obrednik predviđa da im se rasvijetli kontinuitet objave Starog i Novog zavjeta, da im se pokaže u kakvu dinamiku spasenja ulaze. Svojim ređenjem postaju dionicima onog dostojanstva kojeg su baštinili Mojsije, Aron i sedamdesetorica muževa, svi svećenici Levijeva plemena, a puninu kojeg je ostvario Isus Krist. Ovim se želi potaknuti ređenike da uzmognu preuzeti obećanja koje će uskoro trebati preuzeti.

3.3. Obećanje izabranikâ

Ređenici prvo zajedno, a potom pojedinačno polažući svoje ruke u biskupove, obećaju vjernost i poslušnost te da će odgovorno i dostojno živjeti poslanje na koje ih Bog poziva. Ređenici sa sobom donose jedino svoju riječ koja tu postaje izvorom njihova prava, ali također i dužnosti da svoj život nastoje suobličiti Kristovom životu. Ova riječ postaje također izvorom prava za cijelu zajednicu vjernika koji mogu od njih očekivati Kristov primjer, njegovo predanje, njegovo služenje, njegovu riječ, njegovo vodstvo. Riječju koju daju na ređenju ređenici se odriču pouzdati u materijalnu sigurnost ili bilo što što nije Bog. Riječju pristaju na Božju riječ, vjernošću uzvraćaju na Božju vjernost koju prihvaćaju kao jedini oslonac u svome životu.

3.4. Litanjska prošnja

Nakon što su dali svoja obećanja, ređenici se prostiru cijelim tijelom po zemlji, licem prema dolje, dok Crkve moli za njih. Ovdje se očituje jedinstvo nebeske i zemaljske Crkve, gdje zemaljska zaziva pomoć nebeske kako bi pripomogli ređenima u velikom poslanju kojeg dobivaju. Dok Crkva moli, ređenici svojim stavom izriču potpuno predanje Bogu, a „upravo zbog toga što se to predanje ne da izreći riječju, ono se kazuje tijelom ređenika“⁶⁷ Predanje kojim se ređenici stavljaju Bogu na raspolaganje očituje isto predanje koje očituje celibat (obećanje kojeg su ređenici dali već na đakonskom ređenju), predanje čitavog svoga bića. Prostracija izriče stav poklonstva pred neizmjernim darom koji zatječe svakog ređenika.⁶⁸ Pozivu koji ničim nije zaslužen ređenici, svjesni ogromnog nesrazmjera sa stanjem u kojem ih

⁶⁶ Ivica Žižić, *Plemenita jednostavnost – Liturgija u iskustvu vjere*, HILP, Zagreb, 2011., str. 165.

⁶⁷ Isto, str. 166.

⁶⁸ Usp. isto, str. 165-166.

taj poziv nalazi, odgovaraju prostracijom ne samo tijela, nego i duha, kako bi Krist u njima činio ono što oni sami ne mogu.

3.5. Polaganje ruku i molitva ređenja

Ovime se ređenima podjeljuje sakrament svetog reda kojim ulaze u red svećenika. Polaganje ruku očituje kontinuitet sa prvom Crkvom gdje su apostoli polagali ruke na one koje su pridruživali svome poslanju. Ova gesta ne samo da predstavlja, nego čini, ostvaruje ono što predstavlja, a to je podjeljivanje Duha Svetoga, uvođenje u službu i prenošenje ovlasti. Molitva ređenja izražava kontinuitet službi Starog i Novog zavjeta, a ključni dio, kojim se podjeljuje sakrament svetog reda je sljedeći: „Daj, molimo te, svemogući Oče, ovim svojim slugama dostojanstvo prezbiterata. Obnovi u njihovim srcima Duha svetosti. Neka vjerno vrše tu službu drugog stupnja, koju od tebe, Bože, primaju, te primjerom svoga života budu poticajem čudoredna ponašanja.“⁶⁹ Ovo je srž samog obreda ređenja, a ono što slijedi samo pojašnjava ono što su ređenici postali. Budući da ovim činom postaju dionicima svećeničkog staleža, ruke na novoređenike polažu i drugi nazočni svećenici, čime očituju njihovo prihvaćanje u prezbiterij.

3.6. Oblačenje

Prvi od eksplikativnih, nadopunjujućih obreda jest oblačenje. „Svaki pojedini eksplikativni čin smjera objaviti događaj duhovske preobrazbe i time inicirati kandidata i zajednicu u novo stanje njihova bivovanja.“⁷⁰ Oblačenje je čin kojim već zaređeni svećenici oblače ređenike u novo ruho koje očituje ono što su postali. Time što ređenici bivaju odjeveni od drugoga, očituje da si nitko sam od sebe ne može dati tu novu odjeću: „Jedino On nam može uistinu dati svečanu odjeću, učiniti nas svetima i dostojnima da predsjedamo za njegovim stolom, da mu budemo u službi.“⁷¹ Ređenici već na sebi imaju amikt, albu i pojas. Amikt, koji se najprije stavljao na glavu, kao kapuljača, simbolizira usredotočenost naših osjetila i misli prema otajstvu kojeg svećenik slavi. Dok slavi sveta otajstva, svećenik treba sva svoja osjetila i misli usredotočiti na njih, a jedino tako može zaokupiti pažnju vjernika na ono čime je i sam zaokupljen. Alba, haljina bijele boje, simbolizira čistoću i svetost kojima svećenik uvijek treba pristupati djelu kojeg vrši u Kristovo ime. Zajedno s njom, štola, koja se stavlja preko ramena, predstavlja novo dostojanstvo kojeg ređenik zadobiva, a kardinal Sarah ovu sliku uspoređuje sa slikom

⁶⁹ *Rimski pontifikal*, nav. dj., str. 77.

⁷⁰ Ivica Žižić, nav. dj., str. 167.

⁷¹ Robert Sarah, nav. dj., str. 87.

izgubljenog sina iz Lukine prisposode kojom otac vraća svome sinu izgubljeno dostojanstvo. Tako i nebeski Otac zaodijeva ređenike Kristom, daje im novo dostojanstvo kako bi mogli služiti sveta otajstva. Pojas nam doziva u pamet Isusove riječi koje je u jednom od uskrsnih ukazanja uputio sv. Petru na Tiberijadskom jezeru: „Zaista, zaista, kažem ti: Dok si bio mlađi, sam si se opasivao i hodio kamo si htio; ali kad ostariš, raširit ćeš ruke i drugi će te opasivati i voditi kamo nećeš.“ (Iv 21,18) Svećenik treba biti spreman u poslušnosti ići tamo kamo ga pošalje njegov nadređeni. Isto tako mora biti spreman odreći se svojih planova i biti tamo i gdje ga ljudi koji su mu povjereni traže. Tako će njegov dnevni raspored krojiti ljudi koji su mu povjereni. Na drugom mjestu Isus je rekao: „Neka vam bokovi budu opasani i svjetiljke upaljene, a vi slični ljudima što čekaju gospodara kad se vraća sa svadbe da mu odmah otvore čim stigne i pokuca.“ (Lk 12,35-36) Opasani bokovi ovdje označavaju budnost svećenika koji je u svakom trenu spreman za susret s Gospodinom te mu položiti račun o svome životu. Misnica, koja se stavlja preko svega, „predstavlja jaram Gospodina Isusa koji je On kao svećenik ostavio nama“.⁷² Ona postaje simbol stalne potrebe zaodijevanja Kristom kako bi svećenici mogli djelovati u njegovo ime. Svećenici bivaju pozvani stalno ići u Kristovu školu, uzimati njegov jaram i učiti se od njegova ponizna i krotka srca. Sva odjeća ima za temeljnu funkciju zaodjenuti svećenika, a time očitovati da se svećenik zaodijeva Kristom kako bi u svetom činu Krist došao u prvi plan, a ne svećenik. Svećenik treba stalno nestajati pred Kristom kako bi on bio vidljiv, a istu stvarnost svećenik je pozvan živjeti i izvan liturgije, u svakodnevnom životu.

3.7. Mazanje ruku

Pomazanje kojim ređenici bivaju pomazani aludira na Kristovo pomazanje kojim Isus daje do znanja da se na njemu ispunja Izajjino proroštvo: „Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje.“ (Lk 4,18-19) Ruke simboliziraju čovjekov rad, a njihovo pomazanje ukazuje na posvećenost svega onoga što će novozaređeni činiti. Te ruke su od sada u službi prinošenja Kristove žrtve, u službi podjeljivanja sakramenata i blagoslivljanja ljudi. One više nisu njegove ruke, jer se ređenjem poistovjećuje s Kristom pa tako i sve ono što čini, čini Krist. On svoje ruke predaje Kristu kako bi on mogao posadašnjivati svoju žrtvu, praštati ljudima grijeh, blagoslivljati ih i tješiti.⁷³

⁷² Isto, str. 87.

⁷³ usp. Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 120.

3.8. Predavanje kruha i vina

Obred predviđa da netko od naroda donese darove koje će biskup zatim predati novozaređenima. Kruh i vino, simboli euharistije, predaju se kako bi se istaknula primarna služba svećenika, a to je slavljenje svete euharistije. Ona treba biti dio njegove svakodnevice, okosnica njegovog života u kojoj će uvijek imati uzor potpunog predanja, ali i iz koje će crpiti snagu da to može ostvarivati. U onome što prinose, vjernici prinose same sebe, sve svoje poteškoće, križeve, svoja nadanja, želje, svoje uspjehe i radosti. Svećenicima time biva prezentirano ono što trebaju činiti: ljude i njihove molbe prinijeti Bogu kako bi ih on primio u žrtvi svoga Sina te preobrazio novim životom dajući im tijelo svoga uskrslog Sina.

3.9. Cjelov mira

Na koncu svega, biskup daje novozaređenima cjelov mira u čemu se očituje savez ljubavi koji povezuje svećenika i biskupa kojemu je novozaređeni obećao poštovanje i poslušnost. U biskupu prepoznajemo Crkvu kojoj svećenik obećava svoju odanost i potpunu raspoloživost. Cjelov mira predstavlja izgrađivanje jedinstva Crkve u ljubavi, a pogled nam u dubini preobrazbe novozaređenoga prepoznaje ljubav Krista i Crkve. Cjelov mira, koji opetuje znak dobrodošlice u svećenički stalež, iskazat će i ostali svećenici koji su u slavlju nazočni.

ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad pokušao sam ukazati na poteškoće koji se danas postavljaju pred svećenika, a koje proizlaze iz nedovoljnog razumijevanja njegova identiteta. Sliku svećenika "unutar zajednice" treba upotpuniti slikom svećenika "pred zajednicom" po primjeru njegova Učitelja: „Zato Krist stoji pred Crkvom, hrani je i brine se za nju darivajući svoj život za nju. Svećenik je pozvan biti živa slika Isusa Krista, Zaručnika Crkve. (...) Svojim suobličenjem s Kristom, Glavom i Pastirom, nalazi se u zaručničkoj situaciji koja ga stavlja pred zajednicu.“⁷⁴ Kako bi se mogao u svemu staviti na raspolaganje ljudima, kako bi mogao u svakoj situaciji služiti ljudima po primjeru Kristovu i kako nas uči sv. Pavao: „Svima bijah sve da pošto–poto neke spasim.“ (1 Kor 9,22), potrebno je da svećenik bude svjestan svog identiteta kao što ga je i Isus bio svjestan. Isus je znao da ima Oca i da je od njega poslan da vrši njegovu volju. Tako si je i svećenik pozvan neprestano posvjješćivati kome pripada, tko ga je pozvao i u čije ime djeluje. Sakramentom sv. reda ređenik prima biljeg kojim se osposobljuje da djeluje "in persona Christi", a sam taj izraz nosi poruku u pogledu svećenikova položaja "unutar" ili "pred" zajednicom: „Izraz *in persona Christi* želi reći da ministerijalno svećeništvo nema svoj izvor u kršćanskoj zajednici nego u samome Kristu.“⁷⁵ Kao službenik Crkve poslan od Krista svećenik mora svoj identitet pronaći između te dvije stvarnosti, u samome sebi mora pronaći balans između kristološke i ekleziološke odrednice svoga identiteta.⁷⁶ Kroz cijelu povijest Crkve javljali su se, a javljat će se i dalje problemi. Slabosti, kojima je pogođen svaki čovjek, pogođena je i Crkva koja u isto vrijeme sveta, ali i grješna upravo po ljudima koji tkaju njezino tijelo. Problemi koji se očituju na njezinom licu su bolni za sve njezine udove i stoga bismo svi željeli da ih bude što manje. Svetost, koju je pozvana svjedočiti svijetu, biva okaljana grješnošću nas ljudi. Postavlja nam se pitanje: „Kako dalje?“ Što poduzeti po ovom pitanju? Čini se kako veliki dio Crkve danas izabire krivi put želeći ublažiti standarde svog poziva te se prilagoditi prohtjevima svijeta kako bi pogrješke što manje odskakale, a time bile manje uočljive. Ovime ne slijedimo zahtjev svoga Učitelja koji traži radikalno nasljedovanje njegova primjera. „U Crkvi su se krize uvijek nadilazile povratkom na radikalno življenje evanđelja, a ne prihvaćanjem kriterija ovoga svijeta.“⁷⁷ Krist od nas danas ne traži ništa novo, ništa drugačije

⁷⁴ Isto, str. 77.

⁷⁵ Mladen Parlov, nav. dj., str. 15.

⁷⁶ Usp. Isto, str. 15.

⁷⁷ Robert Sarah i Benedikt XVI., nav. dj., str. 107.

od onoga što je tražio od svojih suvremenika: „Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!“ (Mt 5,48), a o tome čitamo i u prvoj Petrovoj poslanici: „Kao što je svet Onaj koji vas pozva, i vi budite sveti u svemu življenju. Ta pisano je: Budite sveti jer sam ja svet“ (1Pt 1,15-16). Kroz povijest Crkva se uvijek obnavljala preko ljudi koji su se posvećivali Bogu te svojom svetošću bili poticaj brojnim ljudima na živo nasljedovanje Krista. Oni nam daju trajan primjer i način na koji se Crkva jedino može obnavljati: [No] tko misli reformirati Crkvu [...] sredstvima kojima se reformira neka vremenita ustanova, ne samo da propadne u svome pothvatu, nego nepogrješivo završi izvan Crkve. Crkva se reformira samo trpeći za nju. Vidljiva Crkva reformira se jedino trpeći za nevidljivu Crkvu.“⁷⁸, „[Tako] Crkva ne treba reformatore, nego svetce.“⁷⁹ Budući da je otajstvena stvarnost, Crkva za svoju svetost treba sredstva koja nadilaze ovaj svijet. Ono što se ovom svijetu čini ludo, to Crkvu čini jačom. Upravo zato, kako za Crkvu tako i za život svećenika, ostat će trajno vrijediti ona Isusova: „Ne shvaćaju toga svi, nego samo oni kojima je dano.“(Mt 19,11) Ono što ne razumijemo, nije da ne odgovara razumu. Umjesto da to unakazimo svođenjem na nama razumljive postavke, a tako razgrađujemo značenje riječi, zamolimo Gospodina da nam prosvijetli svoju izvornu zamisao i riječ koju nam upućuje.

⁷⁸ Georges Bernanos, u: Robert Sarah, nav. dj., str. 33.

⁷⁹ Isto. str. 34.

BIBLIOGRAFIJA

Izvori:

Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993.

Ivan Pavao II., *Pastores dabo vobis. Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama*, KS, Zagreb, 1995.

Ivan Pavao II. *Pisma svećenicima*, Verbum, Split, 2010.

Jeruzalemska Biblija, KS, Zagreb, 2007.

Katekizam Katoličke Crkve, HBK-GK, Zagreb, 2016.

Pavao VI., *Svećenički celibat*. Enciklika o svećeničkom celibatu, Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1967.

Rimski pontifikal – ređenje biskupa, prezbiterâ i đakonâ, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000.

Literatura:

Boninsegna, Enzo, *Svećeniče, tko si? – Otajstvo među nama!*, Teovizija, Zagreb, 2010.

Parlov, Mladen, *Svećenik: od Krista Crkvi darovan*, Crkva u svijetu, Split, 2015.

Sarah, Robert, *Za vječnost – Razmatranja o liku svećenika*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2022.

Robert Sarah i Benedikt XVI., *Iz dubine naših srca*, Verbum, Split, 2020.

Von Balthasar, Hans Urs, *Svećenička duhovnost*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010.

Wojtyła, Karol, *Znak osporavan*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1979.

Žižić, Ivica, *Plemenita jednostavnost - Liturgija u iskustvu vjere*, HILP, Zagreb, 2011.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistra/magistrice _____, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

Summary

Priest - disputed sign

Priesthood is a special way of life, difficult to understand, and in its essence always remains abstruse, not fully exhausted. When considering him, we find ourselves in a strange position, in front of a great mystery because what we are considering is not the work of the human mind or will, but the work of Jesus Christ, God who became man. His way of life should be visible in those who give themselves completely to him in the vocation of the priesthood. When we try to see the essential determinants of priestly identity, it is necessary to look at the only Priest. Today, the problem is that we try to adapt the priest to our wishes, so we take away or add some things to him depending on the experience of meeting other priests, who at the same time remain sinful people. This work was created in a desire to look at the fundamental determinants of priestly identity, which are threatened today, in the original value and meaning that come to us from the Founder of the priesthood.

Key words: Jesus Christ, Church, priesthood, calling, gift, celibacy